

országi vadászterületekben összelopkodott, vagy tolvajoktól összevett vadtojásokat hatósági engedély nélkül a határon át a bécsi orgazdák részére szállítják, a kik azután ezen árukat minden nehézség nélkül tovább értékesíthetik,

Ennélfogva, a hasznos vad tenyésztésének, hazánk eme nagy horderejű közgazdasági ágazatának a most vázolt jelenségek által komolyan veszélyeztetett érdekeinek megvédése szempontjából felhívom a ker. parancsnokságot, hogy alárendeltjeit az élő hasznos vadnak és a hasznos szárnyas vad tojásainak külföldre való szállítását korlátozó s többször idézett 105.921/903. számú földmivelésügyi ministeri rendeletnek az eddiginél fokozottabb mértékben való ellenőrzésére utasítsa.

Különösen hívja fel alárendelt őrszeinek figyelmét az orgazdák lehető kinyomozására, a tojás lopások körül elkövetett súlyos kihágásokra és arra, hogy az ilyen kihágások megszüntetése érdekében minden rendelkezésükre álló eszközt használjanak fel.

56. Az 1883. évi XXIII. törvénycikk:

*„A fegyveradóról és vadászati adóról.“*¹

Általános intézkedések.

2. §.

Fegyveradót fizet mindenki a birtokában levő vadászatra használandó lőfegyverek után; úgyszintén azon fegyverek után, melyek családtagjai, vadászcselédjei, a vadak gondozására és erdőterületek őrzésére alkalmazott cselédjei, valamint mező-, szőlő-, vagy erdőgazdaságban alkalmazott csőszök, pásztorok és erdőkerülők birtokában vagy használatában vannak.

¹ Összefügg a vadászatokról szóló 1883. évi XX. t.-cz.-kel. Lásd az ezen törvénycikk végrehajtása iránt kiadott 1883 : 39.871. sz. belügyministeri rendeletet.

3. §.

A fegyveradón kívül vadászati adót fizet az : ki a vadászati jogot és annak gyakorlását szabályozó törvények által a vadászat gyakorlására jogosítva van és ezen joggal a törvényszabta korlátok között akár saját földbirtokán, akár más földjén élni kíván.

Az, ki fegyvert nem tart, de lóháton és bárminemű ebekkel vadászik, csak vadászati adót fizet.

4. §.

Ugy a fegyveradó, mint a vadászati adó fizetése alól az uralkodó család tagjai ki vannak véve.

5. §.

A fegyveradó alól kivételnek :

- a) közintézetekben, nyilvános gyűjteményekben, közhatóságoknál őrzött fegyverek ;
- b) emlék- vagy családi ereklyeként tartott fegyverek ;
- c) magánosok oly fegyvergyűjteményei, melyekben már használaton kívül levő, régi szerkezetű fegyverek tartatnak ;
- d) a kizárólag czéllövészetre használt fegyverek ;
- e) a csendőröknek, az állami rendőröknek, törvényhatósági, városi állandóan alkalmazott községi rendőröknek, fegyőröknek, pénzügyőröknek fegyverei ;^{1 2}

¹ A földmivelésügyi m. kir. minister 1896. július hó 4-én 23.806. sz., valamint az ugyanazon évi 63.845. sz. alatt kelt rendeleteiben a vadászatra nem alkalmas Werndl-féle lőfegyverek viselését úgy a községi, mint a magánosok által tartott *mezőőröknek* is megengedte, tehát az ezek használatában levő (golyós) fegyverek szintén adómentességet élveznek. Ugyancsak az utóbb hivatkozott rendelet értelmében, ha a *mezőőrök* — hatósági engedéllyel — *vadári teendőket* is végeznek, az 1883. évi XXIII. t.-cz. 6. §-a alapján *vadászfegyverrel is elláthatók*.

² Lásd a vasuti pályaőrök birtokában levő fegyverek adómentessége tárgyában 1889 : 27.061. sz. a. kiadott pénzügyministeri rendeletet.

f) a felesketett erdőtisztéknek és a kir. erdőfelügyelői személyzetnek szolgálati használatra rendelt fegyverei;

g) az erdőőröknek fegyverei azon esetben, ha ezen egyének az 1879: XXXI. t.-cz. 37. §-ában Horvát-Szlavonországban az ott érvényben levő törvényben megszabott minőség alapján lettek felesketve;¹

h) a közös hadsereg és honvédség tisztjeinek és legénységének vadászatra nem használt fegyverei;

i) puskaműveseknél és lőfegyver-árusoknál eladásra szánt fegyverek.²

6. §.

A vadászati adó alól kivételnek:

a) a külhatalmak követői és consulai, valamint a követségek és consulátusok személyzetének tagjai, ha nem belföldiek;

b) a vadászterületek tulajdonosainak, vagy bérlőinek szolgálatában álló vadászcselédek;

c) a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek;

d) a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok, erdőkerülők;

e) a hatóságilag fölesketett erdőtiszték, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőiség személyzete.³

Az ezen szakasz b) c) d) e) pontjai alatti személyek azon vadászterületen, melyen alkalmazva vannak, vadászatra is használható fegyvert csak a vadászterület tulajdonosának, illetőleg bérlőjének engedelmével használhatnak és csak a vadászati törvény korlátai között

¹ Lásd e pontok rendelkezéseit körülíró 1887. évi 65.154/VII. földművelésügyi és az 1891: 6755. sz. belügyministeri rendeletet.

² Lásd az ezen törvény végrehajtása iránt kiadott utasítást.

³ Lásd e pont rendelkezését körülíró 1887. évi 65.154/VII. sz. földművelésügyi ministeri rendeletet.

vadászhatnak; más vadászterületeken azonban a vadászatot még a vadászati törvény korlátai között is csak a vadászati adó lefizetése mellett gyakorolhatják.

Az ezen §-ban megállapított adómentesség igazolásául szolgál: az *a*) alatt említett egyéneknél a vadászati ingyenyjegy (34. §.); az *b*) *c*) és *d*) pontok alatt említett egyéneknél a fegyveradó-igazolvány (34. §.); az *e*) pont alatt említett egyéneknél pedig az eskübizonyítvány eredetije vagy hiteles másolata.

Az erdészeti szakiskolák hallgatói azon kedvezményben részesíttetnek, hogy a 9. §-ban egy évre megállapított vadászati adó felét fizetik.¹

7. §.

Hegyvidékeken, a hol a természeti viszonyoknál fogva a dűvadak (farkas, medve) elszaporodtak, azokat a birtokos, illetve bérlő saját területén elpusztíthatja azon esetben is, ha vadászati jeggyel ellátva nincsen.

Azok, kik a vadászatról szóló törvény 19—24. §-aiban körülírt hivatalos vadászatra meghivatnak, abban részt vehetnek a nélkül, hogy vadászati jeggyel ellátva legyenek.²

A fegyveradó és a vadászati adó mértéke.

8. §.

A fegyveradó egy évi összege tesz: *5.80 pengő*
a) egy forintot minden darab egycsőű puska után;
b) két forintot minden darab kétszőű puska után.

9. §.

A vadászati adó egy évi összege *27.84 pengő* ~~tizenkét forintban~~ állapíttatik meg.

¹ Lásd az ezen törvény végrehajtása iránt kiadott utasítást.

² Lásd ezen törvény végrehajtása iránt kiadott utasítást.

10. §.

Azoknak, kik a vadászatot 30 napot meg nem haladó idő tartama alatt kívánják gyakorolni, megengedtetik, hogy hat forint lefizetése mellett 30 napra szóló vadászati jegyet váltsanak.

11. §.

Ugy a fegyveradóra, mint a vadászati adóra nézve az adóév augusztus hó 1-ső napján kezdődik és a következő év julius hó 31-ik napján végződik.

22. §.

A községek elöljárói (a városok adóhivatalai) kötelesek külön nyilvántartást vezetni:

a) azokról, kik fegyveradót fizetnek;

b) azokról, kik adómentes fegyverek birtokában vannak;

c) azokról, kik a vadászati adót és fegyveradót a kir. adóhivatalnál fizetik.

A fegyveradót, valamint a fegyveradót és vadászati adót fizetők névjegyzéke a járás első tisztviselőjének és az illetékes rendőrségnek (csendőrségnek) az ellenőrzés gyakorlása végett kiadandó.

Jövedéki kihágások és azok büntetése.

39. §.

Az állami csend- és rendőrök, törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek; a vadászati jog tulajdonosai, haszonbérleti, gazda-tisztjei és az erdők, szőlők és mezők felügyeletével megbízott személyek pedig jogositva vannak azokat, kik akár lő-

fegyverrel, akár lóháton és bárminemű ebek használatával vadásznak, a vadászati jegy előmutatására felszólítani.¹

40. §.

Ezen felszólításra a vadászó vadászati jegyét előmutatni köteles; a ki pedig ezt bármily okból elő nem mutatja, tartozik a vadászattal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, a felszólító kívánatára akár nevét és lakását megmondani a czélból, hogy ezeknek bizonyítására szorítható legyen, alkalmas zálogot adni, akár a felszólítót a legközelebbi község elöljáróságához követni, hogy kiléte ottan kiderítessék.

41. §.

Azok, kik a jelen törvény rendelkezését megsértik: jövedéki kihágást követnek el, mely birsággal büntetendő.

42. §.

Jövedéki kihágást követnek el:²

a) az, ki vadászati jeggyel bir, azt azonban a 39. §-ban említetteknek felszólítására elő nem mutatja;

b) az, ki a 39. §-ban említettek felszólítására a vadászattal azonnal fel nem hagy, azoknak sem nevét, sem lakását meg nem mondja, zálogot nem ad, vagy a felszólítót a legközelebbi község elöljáróságához követni nem akarja, vagy felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be;

c) az, aki saját nevére szóló jegyét használat végett másnak adja át;

d) az, a ki a nélkül, hogy vadászati jeggyel birna,

¹ Lásd az 1890. évi 61.219. sz. belügyministeri rendeletet.

² Lásd az 1894. évi 30.683/V. b. és 1895. évi 1575/V. sz. belügyministeri rendeleteket. Az eljárás hivatalból indítandó meg.

vagy másnak nevére szóló, vagy érvényességére nézve lejárt vadászati jegy használata mellett vadászik;

e) az, a ki meghamisított vadászati jegy használata mellett vadászik;

f) az, ki adóköteles fegyverét az adó alól elvonja, eltitkolja, vagy az 5. §. b) c) d) e) és f) pontjai alatt adómenteseknek nyilvánított lőfegyvereket vadászatra használja.

44. §.

Ha a 42. §. b) pontja alatt említett esetekben a felszólított egyén fegyvere használatával vagy azzal való fenyegetőzés mellett áll ellent az illető község elüljáróságához őt bekisérni kívánóknak, vagy más, a büntető törvényekben tiltott cselekményt követ el, ellene külön a bünvádi eljárás is megindítandó.

Ily eljárás alá tartozik a vadászati jegynek meghamisítása is (42. §. e) pontja.)

45. §.

A 42. §-ban említett eseteket a jelentést tevő az illető községi elüljáróságnál jelenti be, mely 3 nap alatt az illetékes kir. adófelügyelőt értesíteni tartozik.

46. §.

A 42. §-ban elősorolt jövedéki kihágások elévülnek, ha a tett elkövetése napjától számítandó hat hónap alatt a kir. adófelügyelő a jövedéki vizsgálatot meg nem indítja. Ha oly cselekmény forog fenn (44. §.), mely a büntető törvény alá esik, az elévülési időt a büntető törvény határozza meg.

49. §.

A befizetett birságnak egy harmada a jelentéstevőt, egy harmada az államkincstárt és egy harmada azon községet illeti, melynek határában a felszólítás történt (39. §.), illetőleg a fegyvertitkolás miatt elmarasztalt fél állandóan lakik.

57. A fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. végrehajtása iránt a m. kir. belügyminister 1883. junius hó 29-én 38,871. sz. a. kelt körrendelete.

I.

Hogy az 1872. évi VI. és az 1875. évi XXI. t.-cikkek az addig hazánkban elhanyagolva volt vadászati viszonyok rendezését célzó üdvös intézkedések mellett sem bizonyultak eléggé hatályosaknak a gyakorlati életben, ennek oka azon sajnos körülményen kívül, hogy a nagyközönség általában véve még mindig nem lévén áthatva annak felismerésétől, hogy a vadállomány czélszerű kimé- lése és fentartása az ország mily fontos közgazdasági tényezőjévé válhatik, a hasznos vadak pusztításától nem tartózkodott, a törvény- hatóságoknak a törvény végrehajtása körül nem a kellő erélylyel tanusított eljárásban is keresendő.

Különösen áll ez a törvénynek a hasznos vadak és hasznos madarak oltalmazására irányult rendelkezései pontos betartásának nem kellő ellenőrzésében és a vadászatot vadászati jegy váltása nélkül gyakorolt egyénekkel szemben a törvény szigorú alkalmazá- sának mellőzésében.

A vadásatról szóló és az „Országos Törvénytár“-ban folyó évi márczius hó 25-én kihirdetett 1883. évi XX., valamint a fegy- veradóról és vadászati adóról szóló s folyó évi április hó 13-án közzétett 1883: évi XXIII. t.-cikkek, az eddigi vadászati törvények czélszerűeknek bizonyult intézkedései átvétele mellett, azoknak az idő folyamán több tekintetben kitünt hiányait megfelelő rendelke- zésekkel pótolta ugyan; de a mint az eddigi tapasztalás tanusítja, a legjobb törvénytől várt üdvös eredmény is megghiúsul, ha annak

rendelkezései a nagy közönség és hatóságok által legpontosabban be nem tartatnak.

Oly czélból tehát, hogy a szóban levő törvények által elérni kívánt cél biztosittassék, a m. kir. pénzügyminister úrral egyetértőleg a törvényhatóságot a következőkre kívántam figyelmeztetni és felhívni:

1. Saját hatáskörében hasson oda, hogy a vadászatról szóló 1883: XX. t.-cikknek a hasznos vadak és hasznos madarak pusztításának meggátlására és megoltalmazására vonatkozó intézkedései jótékony hatású horderejéről és következményeiről a lakosság kelően felvilágosittassék.

2. Felügyelettel legyen az iránt, hogy az 1883. évi XX. t.-cz. 3. §-ban körülírt vadászterületek a törvény rendelkezéséhez képest kellő közhírré tétel után nyilvános árverésen bérbeadassanak, s a bérjövödelmek a törvényben megjelölt célra fordittassanak.

3. Az 1883. évi XX. t.-cz. 9. és 10. §§-ban megállapított tilalmak ellenében elkövethető visszaélések megelőzése és megakadályozása céljából azon intézkedést léptetem életbe, hogy a szarvas, dámvad és őz csak úgy szállítható és elárúsítható, ha azokon a nemzörészek láthatólag meghagyattak; továbbá, hogy a tilalmi időszakokban a vadnak a fentebbi 10. §. szerint — az első 14 napot kivéve — tiltott adásvevésén és nyilvános étlapra jegyzésén kívül szállítása is szigorúan tiltatik.

Ezen kellő módon kihirdetendő rendelkezés ellenére szállított vadak lefoglalandók és a helyi szegények javára elkobzandók.

Ezen rendelkezés azonban nem vonatkozik a kerítéssel, az 1883. évi XX. t.-cz. 18. §-a határozványának megfelelően elzárt helyeken bármikor lehető vadak szállítására, de lehető visszaélések meggátolása végett ezennel elrendelem, hogy az ily helyeken lőtt vadak szállítása a 9. és 10. §§-ban megállapított tilalmi időkből igazolványok mellett történjék.

Ily igazolványul szolgálnak: az illető vadászati terület tulajdonosának vagy bérlőjének, vagy ezek megbizottjainak az illetékes községi elüljáróság által láttamozandó bizonyítványa. A bizonyítványon vagy szállítólevélen megjelölendő a vad neme és mennyisége.

4. A fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII.

t.-cz. végrehajtása iránt külön füzetben összeállított „Utasítást“, melyben ezen törvény szövege is befoglaltatik, . . . példányban oly felhívással küldöm meg a törvényhatóságnak, hogy azokból egy-egy példányt a megye alispánjának, a járások szolgabiráinak (városi polgármestereknek), a megye területén levő községek elöljáróinak (körjegyzőségeknek) a legkisebb halogatás nélkül azonnal megküldvén, az ezen törvény és utasítás szerint előirt teendők pontos foganatosítása tekintetében szigorú és állandó felügyeletet gyakoroljon, az intézkedésre és eljárásra hivatott alattas hatóságokat és hatósági közegeket pedig a reájuk ruházott teendőknek mindenkor teljes készséggel és pontossággal leendő teljesítésére utasítsa.

5. A szóban levő törvények elleni kihágások elkövetésének megelőzése s illetve ellenőrzése céljából különösen intézkedjék és hatályos felügyeléttel viseltessék az iránt, hogy a fegyver-adót, úgy a fegyveradót és vadászati adót fizetők névjegyzéke, az 1883. évi XXIII. t.-cz. 22. §-ában s az „Utasításnak“ ezen §-ra vonatkozó 2. jegyzetében foglalt rendelkezéshez képest a községi elöljárók (városi adóhivatalok) részéről illető szolgabiráknak (polgármestereknek) s az utóbbiak útján az illető csendőrségi szakasziparancsnokoknak, városi rendőrkapitányoknak pontosan megküldetvén, ezen névjegyzékeket egyszersmind a rendelkezés alatt álló közbiztonsági közegeknek azon utasítással adassa ki, hogy a vadászokat kellően ellenőrizzék, azon vadászó egyéneket, kiknek neve a kezükön levő névjegyzéken elő nem fordul, az 1883: XXIII. t.-cz. 39. §-a alapján a vadászati jegyek előmutatására felhívják s azok ellen, kik a felhívásnak eleget nem tesznek, az elébb idézett törvény 40. §-a értelmében eljárni s általában a szóban levő törvények ellen elkövetett és tudomásukra jutott vadászati és jövedéki kihágási esetekről az illetékes hatóságnak jelentést tenni felelősség alatti köteleességeknek tartásuk.

Egyszersmind az 1883. évi XXIII. t.-cz. 42. §-a d) pontjában körülírt kihágás elkövetésének szigorúbb ellenőrizhetése céljából rendelje el, hogy a vadászjegyet váltott egyének névjegyzéke minden év szeptember hó 1-vel a község- (város-) házában kifüggesztessék.

6. A községi elöljárók és városi adóhivatalok utasítandók, hogy a szükségelt és az Utasításban foglalt minták szerint kiállított nyomtatványokat az illető királyi adóhivataloktól szerezzék be.

7. Az 1883. évi XXIII. t.-cz. folyó évi július hó 1-vel lépven életbe: tekintettel azonban a jelen évnek már előrehaladt voltára és az ezen törvény végrehajtásánál szükségelt nyomtatványok szétosztása körül közbejöhethő némi késedelemre, a pénzügyminister úr velem egyetértőleg a folyó évre nézve kivételesen megengedendőknek találta, hogy azon bejelentések, melyek ezen törvény 54. §-ának a) b) és c) pontjai szerint a folyó évi július első felében lennének benyújtandók, ugyanazon hónap utolsó napjáig kifogás és nehézség nélkül éppen úgy elfogadtassanak, mint a d) pont szerint az adómentes fegyverekről már korábban a kir. adóhivataltól nyert bejelentési bizonyítványok bemutatására az egész július hó folyama van kitűzve; az e) pont szerint pedig az 1883. évi június hó végeig terjedő időre váltott vadászati jegyek érvénye ugyanazon év július hó végeig lett kiterjesztve.

Végül értesitem a törvényhatóságot, hogy az utóbb említett törvény 1. §-a által a vadászatnak és vadászatra használható fegyvereknek megadóztatásáról szóló 1875. évi XXI. t.-cz. hatályon kívül helyezettven: önként következik, hogy az utóbb idézett törvény alkalmából időnkint kibocsátott pénzügyministeri kör- és szabályrendeletek is, a mennyiben azok az új törvény határozmányaival és a most kiadott „Utasítással“ ellentétben állanak, hatályon kívül helyezetteknek tekintendők.

58. A vasuti pályaörök birtokában levő fegyverek adómentessége tárgyában, a m. kir. pénzügyminister 1889. évi május hó 27-én 27.061. sz. a. kelt körrendelete.

Az 1887. évi február hó 28-án 9591. sz. a. kelt körrendelettel kijelentetett, hogy a m. kir. államvasutak vonalai mentén, s az állomási helyeken alkalmazott vasuti örök¹ birtokában levő, az állam tulajdonát képező s tisztán csak az élet- és vagyonbiztonság őrzésére rendelt, vadásatra nem használt, jobbára közönséges szuronyos katonai fegyverek, mint olyanok, melyek az állami vagyon megőrzésére, s így a közrendészetre szolgálnak, az 1883.

¹ A m. kir. államvasutak mentén alkalmazott örök, élet- és vagyonbiztonsági szempontokból, saját fegyverrel bírhatnak és annak tartására hatósági engedélyt kérniök nem kell. (Belügyminister 1894. 1720. kih. sz. rendelete.)

évi XXIII. t.-cz. 5. §. e) pontja alá sorolandók s adómentesen hagyandók. Kapcsolatban ezen körrendelettel és tekintettel arra, hogy a közmunka- és a közlekedésügyi m. kir. minister ur átirata szerint a magy. kir. államvasutak vonalai mentén alkalmazott örök közül azok, kik saját tulajdonukat képező fegyverrel bírnak, költségkimélés szempontjából nem láttatnak el a vasuti intézet részéről fegyverrel, hanem az élet- és vagyónbiztonság őrzésére a saját fegyvereiket használják; nehogy ezen körülmény a fegyverek adómentessége tekintetében téves felfogásra szolgáljon alkalmul, kijelentetik, hogy az említett öröknek saját tulajdonát képező, vadászatra nem, hanem csakis az élet- és vagyónbiztonság őrzésére használt fegyverek szintén az 1883. évi XXIII. t.-cz. 5. §-a e) pontja alá sorolandók és adómentesen hagyandók. A mennyiben a m. kir. államvasuti örök a birtokukban levő fegyverekkel az 1883. évi XXIII. t.-czikkbe ütköző kihágásokat követnének el, utasítatnak a m. kir. adófelügyelők, hogy az ilyen esetekben, jelen körrendeletre való hivatkozással, esetről-esetre tegyenek jelentést.

59. A felesketett erdőtiszteknak kir. erdőfelügyelőségi személyzetnek és felesketett erdőöröknek fegyver-, illetőleg vadászati adó alóli mentessége tárgyában a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister 1887. évi augusztus hó 15-én 65.154.VII. sz. a. kelt körrendelete.

A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. 5. §. f) és g) pontjai értelmében a felesketett erdőtiszteknak, a kir. erdőfelügyelőségi személyzetnek szolgálati használatra rendelt, valamint a felesketett erdőöröknek fegyverei e fegyveradó alól kivételnek. Ebből tehát következik, hogy a nem szolgálati használatra rendelt fegyverek, használtassanak azok vadászatra, vagy nem adókötelesek. Ugyanezen törvény 6. §. e) pontja értelmében a hatóságilag felesketett erdőtiszteknak, erdőörök és a kir. erdőfelügyelőség személyzete a vadászati adó fizetése alól fel vannak mentve; ez adómentességet azonban csakis azon erdőhatóságok területén élvezik, melyeknél szolgálatukat teljesítik, míg ellenben az illető erdőhatóság területén kívül eső más területeken a vadászatot csakis a vadászati adó lefizetése mellett gyakorolhatják.

60. *A felesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálati fegyvereinek adómentessége tárgyában a m. kir. pénzügyminister által 1891. évi május hóban 6755. sz. a. kiadott körrendelet.*

Azon felmerült kérdés alkalmából, hogy a felesketett erdőőrök az 1883. évi XXIII. t.-cz. 5. §. g) pontja értelmében csak egy, vagy egynél több fegyvernek adómentes tartására vannak-e feljogosítva: a m. kir. pénzügyminister az 1891. évi 2491. sz. rendeletével akként határozott, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 38. §-a értelmében felesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálati czélokra 2 (kettő) darab fegyvert adómentesen tarthatnak, kettőnél több fegyver után azonban adómentesség nem jár. (A pénzügyminister 1898. évi 59.385. sz. rendelete szerint még érvényben van.)

61. *A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. végrehajtása iránt a 38.871: 1883. sz. belügyministeri rendelettel kiadott utasítás.*

Az 5. §-hoz.¹

Az e) pont alá tartoznak a kir. dohánybeváltó hivataloknál alkalmazott raktárőrök fegyverei is.

A 6. §-hoz.¹

Az 5. §. f) és a 6. §. e) pontjaira vonatkozólag, fölmerülhető kételyek megelőzése végett, megjegyeztetik: hogy a kincstári központi, illetve a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi kir. ministeriumban alkalmazott erdészeti tisztviselőket, jelesül az országos főerdőmestert és az erdészeti osztály több hivatalnokát éppen úgy megilleti a fegyveradó és vadászati-adómentesség, mint akár-mely más magán erdőbirtokos erdőtisztjeit, mert azon körülmény, hogy az erdészet állami vezetésének központja Budapesten, a kormány székhelyén van s az illetőknek innen kell az erdőkbe felváltva kijárni, a törvény végrehajtásánál különbséget nem okozhat.

¹ E §. alatt az 1883: XXIII. t.-cz. megfelelő §-a értendő.

Az erdészeti szakiskolák hallgatóinak nyújtott kedvezmény csak a vadászati adóra terjed ki, kötelesek azonban vadászatra használható fegyvereikért a fegyveradó-t megfizetni.

A 7. §-hoz.¹

Magától értetik azonban, hogy az ilyen egyéneknek a jelzett esetben is vagy saját személyükre szóló fegyveradó-igazolvánnyal kell birniok, vagy ha azzal nem bírnak, a hatósági felügyelet alatt tartott hivatalos vadászat intézőjétől nyert írásbeli meghívással kell szükség esetében igazolniok, hogy a vadászatban ideiglenesen használatukba bocsátott idegen *lőfegyverrel* részt venni jogosítva vannak.

62. *A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló évi XXIII. t.-cz. határozásaiba ütköző jövedéki kihágások elkövetőitől elkobzott, illetve lefoglalt lőfegyverek kezelése tárgyában a m. kir. belügy-minister 1890. szeptember hó 8-án 61.219. sz. a. kelt körrendelete.*

1. Az 1883. évi XXIII. t.-czikk 39. §-ában megnevezett egyének által bármely okból lefoglalt lőfegyver megőrzés végett a járási főszolgabírónak, városi polgármesternek, Budapesten a fővárosi rendőrségnek adandó át.

2. Ha a lőfegyver kizárólag a lőfegyvernek adóztatás alól történt elvonása, a vadászatnak vadászati jegy nélkül való gyakorlása, vagy más az 1883. évi XXIII. t.-cz. 42. §-ában felsorolt jövedéki kihágás miatt foglaltatott le: a kiszabott bírság lefizetése, illetőleg az elzárási büntetés alkalmazása után lefoglalt lőfegyver a tulajdonosnak a kir. pénzügyigazgatóság felhívására visszaadandó.

3. Azon esetben pedig, ha a lőfegyver tilos vagy orvvadászat (1883. évi XX. t.-cz. 26., 27., 29. és 31. §§.) miatt koboztatott el, az elbobzott fegyvert a járási főszolgabíró (rendezett tanácsú városokban a polgármester) a vármegye alispánjához küldi be.

¹ E §. alatt az 1883: XXIII. t.-cz. megfelelő §-a értendő.

63. Az 1883. évi XXV. törvényczikk:

„Az uzsoráról és káros hitelügyletekről.“

Az uzsora vétségéről.

1. §.

A ki másnak a szorultságát, könnyelműségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, olyan kikötések mellett hitelez, vagy ad fizetési halasztást, melyek a neki vagy egy harmadiknak engedett túlságos mérvű vagyoni előnyök által az adósnak, vagy a kezesnek anyagi romlását előidézni vagy fokozni alkalmasok; vagy oly mérvűek, hogy az eset körülményeihez képest, a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közt szembeötlő aránytalanság mutatkozik, az uzsora vétségét követi el és egy hónaptól hat hónapig terjedhető fogházzal és száz forinttól kétezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezenfelül a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése is együtt vagy külön kimondható.

2. §.

A ki az uzsora elpalástolása végett előzetes birói határozatot vagy egyezséget eszközli ki; vagy az uzsora előnyeit szinlett ügylet vagy váltó alakjába rejtve kötteti ki; vagy az uzsorás ügyletből eredő kötelezettség teljesítését, a hitelt nyerő fél becsületének lekötésével, eskü alatt, vagy hasonló megerősítések mellett ígérteti meg magának; vagy uzsorás ügyletekkel üzletszerűleg foglalkozik; vagy uzsora vétsége miatt már elítéltetett és az utolsó büntetés kiállása óta tiz esztendő még el nem telt: két évig terjedhető fogházzal és négyezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint hivatalvesztéssel és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésével is büntetendő.

Ezenfelül az elítelt, ha belföldi és nem azon községi illetőségű, a melyben az uzsora vétségét elkövette: ezen községből; ha pedig külföldi: a magyar állam területéről kiutasítható.

3. §.

Az előbbeni szakaszokban megállapított büntetés megfelelően alkalmazandó arra is, a ki e tényállást ismerve, uzsorás követelést szerez meg és azt másra átruházza, vagy annak uzsorás előnyeit maga érvényesíti.

4. §.

A valósággal adott érték után 8^o/_o-ot felül nem haladó kamat (1877 : VIII. t.-cz.) kikötése, elfogadása vagy érvényesítése büntető eljárás alá nem esik.

6. §.

Ha a zálogüzlet-tulajdonos az 1881. évi XIV. t.-cz. 11. §-a szerint megállapított díjaknál¹ magasabbakat köteleztet, követel vagy szed olyan körülmények között, melyek ezen cselekményt *uzsoravétség*gé minősítik, ellene a 7. §-ban kijelölt bíróság, a jelen törvényben meghatározott büntetésen felül, az 1881 : XIV. t.-cz. 23. §-ának második bekezdésében megállapított mellékbüntetést is alkalmazni tartozik.²

7. §.

Az uzsora vétsége felett a bíraskodás a kir. törvényszékek hatásköréhez tartozik.

¹ E díjakat az említett t.-cz. és §. értelmében, a törvényhatóság meghallgatásával, a kereskedelemügyi minister határozza meg. Az ekként megállapított százalék a zálogüzlet helyiségeiben, könnyen hozzáférhető helyen, állandóan kifüggesztendő és olvasható állapotban tartandó.

² A zálogüzlet-tulajdonosok által elkövethető kihágások az 1881. évi XIV. t.-czikben vannak megállapítva.

9. §.

Az uzsora vétsége miatt a büntető eljárásnak a sértett fél vagy házastársa vagy a föl- és lemenő ágbeli rokonok, illetőleg a gyám vagy a gondnok indítványa folytán van helye s a közvádoló a fennálló szabályok és törvényes gyakorlat értelmében jár el.

Az indítvány a három évi elévülési határidőn belül az 1878. évi V. t.-cz. 112. §-ában előirt három havi határidő eltelte után is előterjeszhető és vissza nem vonható.

10. §.

Ha egyes községekben vagy vidékeken az elszegényedés általánosan mutatkozik és gyanuok merülnek fel az iránt, hogy azt az elharapódzott uzsora okozza, vagy más jelek az uzsora elharapódzására mutatnak, a közigazgatási bizottság az ügyállást megvizsgálhatja, s ha a gyanut alaposnak találja, az igazságügyministerhez indokolt felterjesztést intéz, ki annak alapján az eljárást hivatalból elrendelheti. Ezen rendelkezését azonban az igazságügyi minister az okok megszűntével és a közigazgatási bizottság meghallgatása után visszavonhatja; visszavonó rendelete azonban a már megindított ügyek befejezését nem akadályozza.

14. §.

Uzsora-vétségért nincs büntetésnek helye, ha mielőtt a 9. §. szerint jogosítottak egyike indítványát megtette volna, a tettes az általa elkövetett törvényellenességet jóváteszi és az adósnak vagy jogutódainak a már megkapott uzsorás vagyoni előnyöket a megkapás napjától számított 6%-os kamatokkal együtt visszatéríti.

15. §.

Az ezen törvény alapján ítélő bíróságok, az uzsora tényálladékának megállapításánál, a törvénynek a bizonyítékok teljességére vonatkozó intézkedéseihez kötve nincsenek.

16. §.

A jelen fejezet határozatai nem alkalmazhatók az olyan kereskedelmi ügyletekre, melyek bejegyzett kereskedők, mint hitelnyerők által kötöttek.

A hitelezési ügylet biztosításának tiltott módjáról.

17. §.

A ki kiskorúaktól vagy olyan személyektől, a kikre nézve a becsületszóval megerősített fizetési ígéret meg nem tartása állásuk elvesztését vonhatja maga után, a 2-ik §. esetén kívül valamely hitelügyletből eredő kötelezettség teljesítését a becsület zálogával, becsületszóval, esküvel, vagy hasonló kifejezésekkel ígérteti meg magának és ezen ígéretet az adós ellen bármely úton felhasználja, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen kihágás felett a bíraskodás a kir. járásbíróságok hatásköréhez tartozik, melyeknél ezen törvényczikk 15-ik §-a irányadó.

18. §.

Az előző §-ban meghatározott büntetés alkalmazandó arra is, a ki a tényállást ismerve, az ilyen módon biztosított követelést megszerzi és a biztosítást az adós ellen a jelen törvény hatályba lépése után érvényesíti.

A korcsmai hitelről.

22. §.

A vedéglőkben, korcsmákban és más italmérési helyiségekben — ide értve azon kereskedéseket is, melyek a szeszes italoknak kicsinyben eladására joggal birnak — kiszolgáltatott szeszes italok ára iránti követelések fejében a bíróság csak az alábbi módon meghatározott összeget ítélheti meg, és az ennél magasabb összeg sem az adósnak, sem jogutódának követelésébe be nem számítható.

Az összeg nagyságát saját területére nézve az illető törvényhatóság a belügyminister jóváhagyása alá terjesztendő szabályrendelettel határozza meg; ez összeg azonban két forintnál kisebb és nyolcz forintnál nagyobb nem lehet.

A birói határozattal a hitelezőnek hasontermészetű minden korábbi követelése kiegyenlítettnek tekintendő, akár képezte az kereset tárgyát, akár nem.

A birói határozattal megállapított követelés kiegyenlítése előtt újabb hitelezésnek helye nem lehet.

Ezen §. rendelkezései azokkal szemben is alkalmazandók, kik a szeszes italok kicsinyben eladását jogsultság nélkül gyakorolják; de e mellett őket illetőleg az eddigi eljárás és büntetés is érvényben marad.

23. §.

A 22. §-ban érintett hitelezések biztosítására kötött zálog- és kezességi szerződések semmisek.

24. §.

A ki a 22. és 23. §§. határozatainak kijátszása céljából valamely színlett ügylet, vagy váltó, vagy más

kötelező irat alakját használja fel, kihágást követ el és 30 napig terjedhető elzárással és kétszáz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A bíraskodás ezen kihágás felett a kir. járásbíróságok hatásköréhez tartozik.

25. §.

A szállodákban, vendéglőkben vagy korcsmákban megszállott vendégek ellen, a szállástadó által támasztható követelésekre, a jelen fejezet határozatai nem alkalmazandók.

26. §.

Ezen fejezet szövege minden községben évenként szokott módon kihirdetendő és minden italmérési helyiségben, a vendégek által könnyen látható helyen, magyarul és az illető község jegyzőkönyvi nyelvén kifüggesztendő és olvasható állapotban tartandó.

Azon vendéglős, korcsmáros vagy italmérő, a ki ezen §. rendeletét nem teljesíti, az illetékes közigazgatási hatóság által a községi szegényalap javára ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

64. Az 1883. évi XXXI. törvényczikk:

„A részletügyletről.“

1. §.

A közforgalom tárgyát képező értékpapiroknak eladása részletfizetés mellett (részletügylet) *iparszerűen csak törvényszékileg bejegyzett czégeknek van megengedve*, kik azon szándékukat, hogy részletüzlettel kívánnak foglalkozni, ezen üzlet megkezdése előtt az illetékes iparhatóságnál bejelenteni tartoznak.

A *külföldi czégek* ilyen üzletet a magyar korona területén csak akkor folytathatnak, ha czégüket azon törvénytörvényeséknél bejegyeztetik, melynek területén fióktelepük van; és ha az üzlet megkezdését az iparhatóságnál bejelentették.

2. §.

Részletügylet csak a budapesti tőzsdén jegyzett értékpapirokban köthető:¹

3. §.

Többféle értékpapir eladásának egy okiratba összefoglalása vagy egyéb tárggyal együttes eladása, vagy értékpapiroknak összekötése sorsjegyek nyereség kilátásával, vagy bármely más jogügylettel, vagy pusztán sorsjegyek nyereségkilátásának részfizetés mellett eladása tilos.

Értékpapirok — ideértve a sorsjegyeket is — csak oly értékrészletekben (appoint) adhatók el részletfizetés mellett, a minőkben kibocsáttattak.

A fizetési részleteknek, valamint az egyes részletfizetések közötti időtartamoknak egyenlőknek kell lenni.

4. §.

Az eladónak tiltva van a részletügyletet váltóval biztosítani.

7. §.

A részletfizetés mellett eladott értékpapiroknak a részletügylet megkötésekor és annak egész tartama alatt az eladó tulajdonában és az illetékes iparhatóság területén tényleges birtokában kell lenni.

¹ És pedig az 1889: IX. t.-cz. 5. §-a értelmében csakis oly papirokban, melyek forgalomképesek.

11. §.

Utazó ügynökök által értékpapirokat részfizetés mellett eladni tilos.

14. §.

Azok, kik a jelen törvény intézkedéseit vagy tilalmait megszegik, 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésük kiállása óta 2 év még el nem telt, egy hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. Ez utóbbi esetben a részletüzlet folytatása is öt évig betiltható.

Az itt meghatározott esetekben e kihágások tekintetében illetékes királyi bíróságok¹ ítélnék.

A lottó-jövedéki s a bélyeg- és illeték-törvények és szabályok intézkedései a fönnebbiek által nem érintetnek.

65. Az 1884. évi XVII. törvényczikk:

„*Ipartörvény.*“²

Az ipar megkezdéséről.

1. §.

A magyar-korona országai területén minden nagykorú, vagy nagykorúnak nyilvánított egyén, nemre való tekintet nélkül, ezen törvény korlátai közt bármely iparágat, ideértve a kereskedést is, bárhol önállóan és szabadon gyakorolhat.

¹ T. i. a kir. járásbíróságok.

² Összefügg az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről szóló 1891. évi XIV.; és ugyanazoknak baleset elleni védelméről szóló 1893. évi XXVIII.; végül az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-czikkel.

4. §.

A ki engedélyhez nem kötött ipart szándékozik űzni, tartozik ebbeli szándékát az illetékes iparhatóságnak bejelenteni. A bejelentésről szóló iparhatósági igazolvány az iparhatóság által az illetőnek legfőlebb három nap alatt kiszolgáltatandó, különben e három nap eltelte után a bejelentő iparának üzését megkezdheti.^{1 2}

5. §.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister rendelet által fogja megállapítani és felsorolni azon mesterségeket, melyeknek űzéséhez a kellő képzettséget a 4. §. értelmében ki kell mutatni.³

6. §.

A ki tanbizonyítványt, vagy az 5. §. rendelkezésének megfelelő tanbizonyítványt előmutatni nem tud, de élete 21-ik évét betöltötte és igazolja, hogy gyárban vagy

¹ Játékkártya árusítással csakis oly egyéneknek szabad foglalkozniok, a kik mellett, hogy szabályszerű iparigazolvánnyal bírnak, a játékkártya elárúsítására az 1881: XXVII. t.-cz. 11. §. értelmében pénzügyigazgatási engedélyt nyertek. (Keresk. min. 1889: 50856. sz. rendelete.)

² Az ipartörvény határozványai a nyomdákra is alkalmazást nyernek; aki tehát nyomdát akar felállítani, annak iparigazolványt kell előbb beszereznie. (Keresk. min. 1884. okt. 20. 48.184. sz. a. kelt rendelete.)

³ Ezek a következők: arany, ezüstműves-ékszerész, aranyozó, arany-, ezüst- és fémverő, asztalos, bádogos, bognár, borbély, fodrász, parokakészítő, bőrdöngős, pala- és cserépfedő, csizmadia, czipész, cukrász, esztergályos, fazekas, fésűs, gombkötő és paszományos, gubás hangszerkészítő, harangöntő hentes, kádár, kalapos, kályha-, kaptafakészítő, kárpitos, kefekötő, kelme- és fonálfestő, keztyűs és sérvkötőkészítő, késes, kocsigyártó, kosárfonó, kovács, könyvkötő, köteles, kötőszölvő, kulcs csináló, lakatos, mázoló, fényező, czég- és czimfestő, mészáros, mézeskalácsos és viaszöntő, nyerges és szijgyártó, óras ostantörő, puskaműves, rézöntő, réz- és bronzműves, sütő, szabó, szappanos és gyertyamártó, szita- és rostakészítő, szobafestő, szűcs, tajték- és pipa-faragó, tímár, takács.

műhelyben legalább három éven át szakbavágó munkát teljesített: annak a képesítéshez kötött mesterségek gyakorlására is az iparhatósági igazolvány kiadandó.

7. §.

A ki képesítés igazolásához kötött ipart önállóan űzött, bármely más képesítéshez kötött mesterségre, a képesítésnek külön kimutatása nélkül, a 4. §. többi határozatainak teljesítése mellett átmehet.

8. §.

Ha valaki a 4. §. szerint képesítéshez kötött mesterséget űzni kíván, és képesítését a 4., 5. vagy 6. §-ban meghatározott módon igazolni nem tudja, — az iparhatósági igazolványt csak oly föltétel alatt nyeri meg, ha üzletében oly nagykoru, vagy nagykorúnak nyilvánított egyént alkalmaz, a ki a 4., 5. vagy 6. §-ok határozatainak megfelel.

Ezen egyénnek, valamint változás esetében a helyette alkalmazottnak neve az iparhatóságnak bejelentendő.

9. §.

A törvény életbelépte után következő három éven át a 4. §. szerint képesítéshez kötött mesterség önálló üzésének bejelentésekor csak azt kell alkalmas módon igazolni, hogy a bejelentő szakbavágó műhelyben vagy gyárban szakbavágó munkával két évig foglalkozott; a tanonczbizonyítvány bemutatása nem követelhető.

10. §.

A következő iparágak megkezdése és gyakorlása engedélyhez kötött:

- a) fogadó, vendéglő, korcsma, sörház, pálinka.nérés, kávéház és kávémérés tartása;
- b) a zsibáruskodás;
- c) a foglalkozást közvetítő és a cselédszerző üzlete;
- d) a kéményseprés;
- e) a rendes járatú időhöz kötött személyszállítás;
- f) azok ipara, kik közhelyeken a közönség számára személyszállító eszközöket tartanak készen, vagy szolgálataikat ajánlják;
- g) az építő mester ipara;
- h) mérges anyagok és gyógyszerek készítése és a velük, valamint a gyógyszerfélékkel való kereskedés;¹
- i) robbanó szerek készítése és a velük való kereskedés.

11. §.

A törvény kihirdetése után hat hó alatt valamennyi törvényhatóság és rendezett tanácsú város köteles a 10. §. a) f) pontjai szerint engedély alá eső iparok tárgyában szabályrendeletet hozni.

A szabályrendeletet a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minster a belügyi minsterrel egyetértőleg hagyja jóvá.

A szabályrendelet egyes községek számára külön viszonyaik szerint eltérő intézkedéseket tartalmazhat.

25. §.

Ha valamely iparág gyakorlása oly üzlettelek felállításával jár, melyek fekvésük vagy az üzlet minősége által a szomszéd birtokosokat vagy lakókat, avagy egyáltalában a közönséget háborgatják, megkárosíthatják,

¹ Lásd a közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. t.-cz. 17. §-át.

vagy veszélyeztethetik, ily telepek csak iparhatósági telep-
engedély alapján állíttathatnak fel.

Ide tartoznak:

agyag-árú égető kemenczék;

állati szőr előkészítésére szánt telepek;

ásványolaj-finomítók;

bélhur- és béltisztító telepek;

czukorgyárok;

csontégetők;

csontfehérítők;

csontfőzők;

csontszáritók;

csontzúzók;

dögnyúzóhelyek;

enyvfőzők;

faggyúolvasztók;

fém-öntők, a mennyiben az olvasztás nem tégelyek-
ben történik; és nyers fémek előállítására szolgáló telepek;

fiornászfőzők;

fürdők;

gázkészítő és gáztartó intézetek;¹

gőzmalmok;

gyertyaöntők;

gyors fehérítők;

gyúszérárú készítésére szánt mindennemű telepek;

hámorművek;

házfedő-papir és házfedő-nemez előállítására szol-
gáló gyárok;

kátránykészítők és kátrányos ponyva előállítására
szolgáló gyárok;

¹ Az acetylén gáz gyártása és felhasználása tárgyában lásd a bel- és kereskedelemügyi minister 1906. július 28-án 73.357. B. M./47.788. K. m. szám alatt kelt rendeletével kiadott Szabályrendeletet.

keményítő és keményítő-szörp előállítására szolgáló gyárak;

kokszgyárak, a mennyiben másutt állítatnak fel, mint a hol az anyag termeltetik;

koromégetők;

len- és kender-áztató telepek;

lőporgyárak és raktárak;

mész-, téгла- és gipszégető kemenczék;

olajgyárak;

paraffin-gyárak;

pörkölő-kemenczék;

ronggyűjtő és osztályozó telepek;

sörgyárak;

szappanfőzők;

száraz és szélmalmok;

szeszgyárak;

timár-műhelyek;

trágyagyárak;

tükrőgyárak;

tüzijáték-árú készítésére szolgáló mindennemű telepek;

uszodák;

üveghuták;

vágóhidak;

vegyészeti gyárak;

vér- és lúgfőzők.¹

51. §.

Saját vagy mások készítményeit végeladás, árverés, vagy más tömeges és gyors eladásra ingerlő módon eladni csak az iparhatóság engedélyével szabad.

¹ Lásd ipartelepek felállítására nézve a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minster 1887 : 12.724., 1890 : 2731., 1891 : 4565., 1893 : 51.991. és 1899 : 49.545. sz. mellékelt rendeleteit.

Ezen engedély legfőlebb három hónapra terjedhet. Ily eladásokról rendes könyvek vezetendők, melyekben minden eladott tárgy az eladási árral együtt feljegyzendő. E feljegyzések a hatóság által ellenőrzendők.

55. §.

Sütők, mészárosok és kéményseprők az elkezdett iparüzletet tetszés szerint félbe nem szakíthatják, hanem ha azt abba szándékoznak hagyni, kötelesek ebbeli szándékukat az iparhatóságnak bejelenteni, és ennek meghagyására az ipart még bizonyos ideig, jelesül sütők legfeljebb négy hétig, kéményseprők és mészárosok legfőlebb három hónapig folytatni.¹

58. §.

Egy iparos vagy kereskedő sem használhat czégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat, melyek a tényleges üzleti viszonynak vagy a valóságnak meg nem felelnek.

A segéd-személyzetről.

A) A tanonczokról.

60. §.

Gyermekek, kik életök 12-ik évét még be nem töltötték, tanonczokul fel nem vehetők.

Kivételnek csak az iparhatóság engedelmével lehet

¹ Kivételt képez az izraelita husvét kenyér (pászka) előállítása, melyhez az 1889. évi 14,040. számú földmives-, ipar- és kereskedelemügyi minister rendelet értelmében iparhatósági igazolvány vagy engedély nem, ellenben izraelita hitközségi engedély szükséges. A ki ily hitközségi engedély nélkül husvétí kenyér készítésével foglalkozik, husvétí kenyeret elárusít vagy a hitközség területkörén kívül eső helyről szállíthat, említett rendelet 3. §-a értelmében (a közigazgatási hatóság elbírálási körébe tartozó) kihágást követ el.

helye, mely esetben köteles az iparos tanonczát 12 éves kora betöltéséig a népiskolába rendesen járattatni.

61. §.

A tanoncz. fölvétele az elsőfokú iparhatóságnál írásbeli szerződés mellett történik.

A tanidő legalább addig tart, míg a tanoncz élete 15-ik évét betöltötte.

62. §.

Az iparos köteles:

a) tanonczát azon iparágban, melyet űz, kiképezni, jó erkölcsre, rendre és munkásságra szoktatni;

b) időt engedni és felügyelni arra, hogy a tanoncz vallása ünnepnapján az isteni tiszteletet látogassa;

c) tanonczát az iskolába járásra, — ott, a hol tanoncziskola van, a tanoncz-iskolába járásra, szoritani;

d) ha a tanoncz háznépéhez tartozik, betegség esetében ápolásban részesíteni;

e) a szülőket, illetőleg a gyámot, és ha még iskola-köteles, a tanítót is a tanoncz megbetegedéséről és egyéb őket érdeklő fontosabb eseményekről értesíteni.

63. §.

Az iparos tanonczát csak az iparüzlethez tartozó munkáknál alkalmazhatja, cselédszolgálatokra nem kötelezheti és tartozik felügyelni, hogy a tanoncz a háziak vagy segédek által ne bántalmaztassék.

64. §.

Oly tanonczok, kik életük 14-ik évét be nem töltötték, naponkint legfőlebb 10 órai, kik a 14-ik évét már elérték, legfőlebb 12 órai munkára kötelezhetők, az isko-

lában töltött időt is beleértve. Mindkét esetben azonban munkaközben délelőtt és délután fél-fél, délben pedig egy órai szünet tartandó, és a tanoncok általában csakis oly munkára szoríthatók, mely testi erejüknek megfelel.

Egyes iparágakra az iparhatóság ennél rövidebb munkaidőt is állapíthat meg.

65. §.

Éjjeli munkára, azaz esti 9 órától reggeli 5 óráig tizenhat éven aluli tanoncok általában nem alkalmazhatók; oly iparágaknál azonban, melyek üzése éjjeli munka nélkül fennakadást szenvedne, az iparhatóság — tekintettel a tanonc testi fejlettségére — megengedheti, hogy a 16 éven aluli, de 14 évesnél nem fiatalabb tanoncok a 64. §-ban megszabott munkaóráknak legfőlebb felét éjjeli munkában dolgozzák le.

66. §.

A tanonc az iparosnak, illetőleg üzletvezető helyettesének a reája bizottakban engedelmességgel tartozik, és ha az iparos házában élelemmel és lakással láttatik el, 18 éves koráig az ő házi fegyelme alatt áll.

73. §.

A tanviszony megszűnése az iparhatóságnál bejelentendő.

75. §.

Oly iparos, ki szökevény-tanonczot tudva felfogad, a tanonczczal egyetemlegesen felelős az előbbi iparosnak a tanonc megszökése által okozott kárért.

76. §.

A szökevény-tanoncz, az iparos kivánságára, a helybeli iparhatóság által visszavezetendő.

79. §.

A törvény kihirdetése után hat hónap alatt minden iparos tartozik az iparhatóságnál tanonczait a lajstromba vezetés végett bejelenteni s ez alkalommal a fennálló *tanszerződés*¹ tartalmát is közölni.

C) A segédekről.³

89. §.

Az iparos segédjétől, ha másként nem egyezkedtek, csak az iparüzlethez tartozó munkát kívánhat és ezt is csak oly mérvben, mely a segéd testi alkotásának és erejének megfelel.

Az iparos köteles időt engedni arra, hogy a segéd vallása ünnepnapjain az isteni tiszteletet látogathassa.

90. §.

Az iparos oly segédet fel nem fogadhat, ki az előbbi munkaadóval kötött szerződésnek törvényes megszűnését vagy azt, hogy munkaszerződése a jelen törvény értelmében felmondás által megszűnik (108. §.) — nem igazolja.

¹ A tanonczszerződés a tanoncz felvétele alkalmával kötendő, s azon iparos ellen, a ki szerződés nélkül fogad fel tanonczot, az eljárás hivatalból indítandó meg. (Kereskedelmi minister 1891. évi 42.783. sz. rendelete és válás- és közoktatásügyi minister 1889. évi 7.040. sz. rendelete.)

² Vendéglőkben, fogadókban, kávéházakban vagy kávémérésekben alkalmazott pinczerek szintén iparossegédeknek tekintendők, ennél fogva a törvény 103., illetve 106-ik §-aiban előírt bejelentés alá esnek még az esetben is, ha az illető üzletben italmérés gyakoroltatik. (Földmivelés-, ipar- és kereskedelmiügyi minister 1888. évi 6.719. sz. rendelete.)

A ki ily igazolás nélkül segédet alkalmaz, az a segéddel egyetemlegesen felelős az illető iparosnak a segéd eltávozása által okozott kárért.

98. §.

Azon iparos, ki segédjeit lakással is ellátja, e célra egészséges és lakható helyet tartozik kijelölni.

A segéd által egészségtelen lakás miatt beadott panaszok az iparhatóság részéről mindig a helyszínén, a tisztí orvos közbejöttével vizsgálandók meg és haladék nélkül orvoslandók.

99. §.

Minden segédnek munkakönyvvvel kell ellátva lennie^{1 2 3}

Kereskedő segédeknek, valamint fontosabb teendőkkel megbízott iparos-segédeknek, jelesen: a könyvvivők, pénztárnok, munkavezetőknek munkakönyvre nincs szükségük.

103. §.

A munkába lépés alkalmával az iparos a könyvet a segédtől átveszi és a segéd alkalmazását a munkakönyv bemutatásával legkésőbb két hét alatt az iparhatóságnak bejelenti.

104. §.

A segédnek munkából kilépése alkalmával az iparos

¹ A munkakönyv megszerzését nem az iparossegéd, hanem annak munkaadója felelős. (Földmivvelés-, ipar- és kereskedelmi minister 1888. évi 11.779. sz. rendelete.)

² Az apánál alkalmazott iparossegéd-fiúnak is munkakönyvvvel kell ellátva lennie. (Földmivvelés-, ipar- és kereskedelmi minister 1887. évi 33.630. sz. rendelete.)

³ Külföldi illetőségű munkásoknak, ha már munkakönyvvvel bírnának is, új munkakönyvet kell váltaniok. (Földmivvelés-, ipar- és kereskedelmi minister 1886. évi 7.715. sz. rendelete.)

köteles a munkakönyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelőleg kitölteni és a segéd kívánatára a fennállott szerződési viszony megszüntéről és a segéd magaviseletéről az igazságnak megfelelő külön bizonyítványt adni.

105. §.

Ha a munkakönyv elvesz, ez azon esetben, midőn a segéd ugyanazon iparhatóság területén tartózkodik, mely a könyvbe az utolsó bejegyzést eszközölte, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő. Az iparhatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében körözteti (esetleg a rendőri közlönyben is), s ha az elvesztés iránt kétség nem maradt fenn, új könyvet állít ki, melyre feljegyzi, hogy: „másodlat“.

Az iparhatóság a segédnek az elvesztés megtörtént bejelentéséről igazolványt ad, a mely addig, a míg az új (másodlat) munkakönyv kiállitható, munkakönyv gyanánt szolgál.

Ha a munkakönyv elszakadt, vagy más oknál fogva használhatlanná vált, avagy ha a segéd másodlatot kíván — új (másodlat) munkakönyv állítandó ki.

Ha végre a munkakönyv egészen megtelt, az illetékes hatóság újat állít ki s benne megjegyzi, hogy az az előbbi munkakönyvnek folytatása.

106. §.

A munkakönyvet mindaddig, míg a segéd munkában áll, az iparos megőrzi, tartozik azonban kívánatra arról, hogy a munkakönyv nála van, elismervényt adni.

A munkából kilépéskor az iparos a kilépést az ipar-

hatóságnak bejelenti s a munkakönyvet a kilépő segédnek átadja.¹

108. §.

Oly végből, hogy a törvényes alapon a szerződési viszonyból kilépni és más iparshoz szerződtetni akaró segéd ezt akadálytalanul tehesse, az iparos a segéd kívánatára elbocsátási bizonyítványt köteles adni, melyben megjegyzendő, hogy a segéd rendes munkakönyvvel bír.

110. §.

A törvényes kihirdetése után hat hónap alatt minden iparos tartozik segédjeit a lajstromba bevezetés s a munkakönyv-kiállítás végett az iparhatóságnak bejelenteni.

D) A gyári munkásokról.

111. §.

Az iparos-segégekről szóló 88—110. §-ok rendeletei a gyári munkásokra is kiterjednek.

112. §.

A gyáros köteles összes munkásairól rendes jegyzéket vezetni, abba minden munkás nevét, születésének évét és helyét, foglalkozását és bérét beigtatni s e jegyzéket az iparhatóságnak kívánatára akármikor előmutatni.

113. §.

A műhelyekben munkarendnek kell kifüggesztve lenni, melybe következők veendőek fel:

a) a dolgozó személyzet különféle osztályzata és

¹ A munkaadótól távozó segédnek a hatóság előtt való bejelentéséért nem a távozó segéd, hanem a munkaadó felelős. (Földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister 1886. évi 26.319. sz. rendelete.)

foglalkozása, jelesül a nők és gyermekek alkalmazásának módozata, tekintettel testi erejükre és az utóbbiak iskolai kötelezettségére;

b) a munkaidő tartama;

c) a leszámolás idejére és a munkabér kifizetésére vonatkozó határozmányok;

d) a felügyelő egyének jogai;

e) a munkásokkal való bánásmód megbetegedés vagy szerencsétlenség eseteiben;

f) a munkarend áthágóira szabott pénzbírságok;

g) a felmondás határideje és azon esetek, melyekben a szerződési viszony azonnal felbontható.

A munkarend nem tartalmazhat semmi olyant, a mi a törvény rendelkezéseivel ellenkezik.

A munkarend az iparhatóság által láttamozandó.

114. §.

Minden gyáros köteles gyárában saját költségén mindazt létesíteni és fentartani, a mi, tekintettel az iparüzlet és telep minőségére, a munkások életének és egészségének lehető biztosítására szolgál. (30. §.)

115. §.

Tekintettel a fennálló népoktatási törvényekre is:

tíz éven aluli gyermekeket éppen nem, a 10 évet meghaladott, de a 12 évet még el nem érteket csak az iparhatóság engedélye mellett szabad gyárakban munkára alkalmazni.

Ki a 12 éves kort meghaladták, de a 14 éves életkort még be nem töltötték, gyári munkában naponként csak 8 óra hosszat foglalkozhatók.

Oly ifjak, kik a 14 éves életkort betöltötték, de a

16 évet még el nem érték, naponkint csak 10 órai munkaidőre alkalmazhatók.

Ezen törvény 62. §-ának b) pontja, valamint a tanoncok éjjeli munkájáról szóló 65. §-a a 16 éven aluli gyári munkásokra is kiterjesztetik.

116. §.

A 16 évet még be nem töltött munkások vagy épen nem, vagy csak bizonyos föltételek mellett alkalmazhatók azon iparágakhoz tartozó gyárakban, melyek egészségteleneknek vagy veszélyeseknek nyilvánítottak és egyáltalában csak oly munkára alkalmazhatók, mely egészségüknek nem árt és testi fejlődésüket nem gátolja.

Nők szülés után négy hétig szerződésileg kötelezett munkájuk teljesítése alól a szerződés megszűnése nélkül felmentvék.

117. §.

A munkásoknak munkaközben úgy délelőtt, mint délután, fél-fél órai, délben pedig egy órai szünidő engedendő.

Azon gyárakban, melyekben a munka éjjel-nappal foly, a gyáros az éjjeli munkára alkalmazott munkások kellő felváltásáról köteles gondoskodni.

A nappali munkát reggeli 5 óra előtt kezdeni és este 9 órán túl kiterjeszteni nem szabad.

118. §.

A gyáros köteles munkása bérét készpénzben és pedig — ha másképp nem egyezkedett — hetenkint kifizetni.

Árúkat és szeszes italokat munkásainak nem hitelezhet.

Lakással, tüzifával, földhaszonélvezettel, rendes élelmezéssel, orvossággal, orvosi segélylyel azonban a munkást, ha ez beleegye, elláthatja és az értük járó összeget a bérfizetés alkalmával béréből levonhatja. Ugyanezen feltétel alatt láthatja el a gyáros a munkást a gyárban készülő cikkek előállítására szükséges szerszámokkal és anyagokkal is, ha ezeket szerződés szerint a munkás sajátjából tartozik megszerezni.

119. §.

Oly árúkért való követelések, melyek a munkásoknak az előbbi §-ban foglalt tilalom daczára hitelezettek, a gyártulajdonos által sem törvény útján nem érvényesíthetők, sem beszámítás tárgyát nem képezhetik.

120. §.

Oly szerződések, melyek a 118. és 119. §-ok rendeleteivel ellenkeznek, kötelező erővel nem birnak.

Hasonlóul érvénytelenek a gyáros és a munkás közt történt oly megállapodások, melyek szerint ez utóbbi szükségletét bizonyos eladási telepekből szerezni, vagy bérének egy részét más célokra, mint a munkások sorsának javítására fordítani köteles.

A kihágásokról és ezek büntetéséről.

156. §.

Ötven frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:
a) a ki valamely engedélyhez nem kötött ipart¹ ön-

¹ Engedélyhez nincs kötve pl. az építkezési vállalkozás, kenyérsütő asszonyok által kenyérelárusítás, a női ruháknak mások részére idegen segítség nélkül készítése, cigánykovácsok háziipara, stb.

állóan üz a nélkül, hogy e törvény 4., 5., 6., 7., 8., 9. §-ának megfelelt volna;

b) a ki árszabályok által korlátozott üzletek gyakorlásánál a hatóság által megszabott díjknál magasabbakat szed.^{1 2}

157. §.

Húsz forinttól 200 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a ki ezen törvénynek a segédek, tanonczok és gyári munkások felvételét, alkalmazását és a velök való bánásmódot szabályozó rendeleteit áthágja, vagy a segéd-személyzet iskolai oktatására vonatkozó kötelességeit nem teljesíti;³

b) azon iparos vagy gyáros, ki a munkások bérét árúcikkekben szolgáltatja ki, vagy más szabály ellenes eljárás által a munkásokat károsítja;⁴

c) azon iparos vagy gyáros, ki segédet kellő igazolás nélkül (90. §.) fogad fel;

d) a ki cégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat használ, melyek a tényleges üzleti viszonynak vagy a valóságnak meg nem felelnek. (58. §.)

158. §.

Száz frttól 300 frtig terjedhető pénzbüntetésben elmarasztalendő:

¹ Lásd a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv (1879. évi XL. t.-cz. 139. §-át.)

² Törvényhatóságok és rendezett tanácsú városok kötelesek a közvetítésért cselédszerzésért, kéményseprésért járó, a hordárok és bérszolgák szolgálati sa a személyszállító eszközök szállítási díjait szabályrendeletileg megállapítani. A II. fokú iparhatóság a marhahus árát időnként szabályozhatja. (53. §.)

³ Lásd a 60—66., 73., 75., 89., 98., 103., 104., 106—108., 110., 111., 113., 115—117. §-okat.

⁴ Lásd a 118—120. §-okat.

a) a ki a 10. §-ban¹ felsorolt iparágak valamelyikét megkezdi, mielőtt a kellő engedélyt megkapta volna;

b) a ki a 25. §-ban elszámolt üzlettelepek valamelyikét felállítja, mielőtt a megkivántató jogerejű engedélyt megnyerte volna;

c) a ki a 25. §-ban felsorolt üzlettelepek valamelyikét hatósági engedély nélkül átalakítja, vagy pedig az engedélyező okmányban megállapított feltételeknek meg nem felel;

d) a ki az 51. §-ban előszámlált esetekben igazolvány nélkül kezdi meg az árusítást, vagy az 51. §-ban említett könyveket hanyagul, vagy éppen nem vezeti;

e) azon gyáros, ki a 114. §-ban megállapított kötelességét teljesíteni elmulasztja; fenmaradván úgy a polgári, mint büntető törvény szerinti felelőssége, ha mulasztása miatt valamely baleset történt;²

f) a ki az 55. §-ban megnevezett iparüzletek egyikét bejelentés nélkül félbeszakítja, vagy pedig az abban hagyási szándék bejelentése után a hatóság által megszbott idő lejártáig nem folytatja, vagy azt ebbeli kötelességének kijátszására szolgáló módon folytatja.

159. §.

Azon segédet vagy gyári munkást, ki munkájából jogtalanul kilép, az iparhatóság visszahozathatja, kötelessége teljesítésére szoríthatja, sőt ezenfelül még 20 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

162. §.

Összebeszélések, melyekkel az iparosok azt czéloz-

¹ Lásd az 1876: XIII. t.-cz. 112. §-hoz fűzött 1. jegyzetet.

² E pontot hatályon kívül helyezi az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről szóló 1893. évi XXVIII. t.-cz. 42. §-a.

zák, hogy üzletük félbeszakítása, vagy a munkások, illetőleg segédek elbocsátása által ezeknek terheesebb munkafeltételeket szabjanak, különösen azoknak bérüket leszállítsák, vagy melyekkel a munkások, illetőleg segédek oda törekszenek, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék, s általában tőlük jobb munkafeltételeket csikarjanak ki, úgyszintén mindazon egyezmények, melyek által azoknak támogatása czéloztatik, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, vagy azoknak károsítása, a kik azokkal szakítanak — jogérvénynyel nem bírnak.

164. §.

A ki a 162. §-ban említett összebeszélések és egyezmények létesítése, terjesztése vagy foganatosítása céljából, a munkaadókat vagy munkásokat, illetőleg segédeket szabad akaratuk érvényesítésében fenyegetés vagy tetteges bántalmazás által akadályozza, vagy akadályozni törekszik; az, a mennyiben a büntető törvények szerint súlyosabb büntetésnek helye nem volna, 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és 30 napig terjedhető elzárással büntethető.

Az iparhatóságokról és az eljárásról.

166. §.

Iparügyekben következő hatóságok állapittatnak meg:

I. Elsőfokú hatóság:

a) községekben a szolgabíró;

b) rendezett tanácssal bíró városokban a város-tanács;

c) törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány;

d) Budapest fővárosban a kerületi elüljáróság.

II. Másodfokú hatóság:

vármegyékben az alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács.

III. Harmadfokú hatóság:

a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister.

183. §.

Jelen törvény rendelkezései alá nem esnek:

a) a mezőgazdasági és erdei termelés, állattenyésztés, halászat folyóvizekben, tavakban és csatornáknban, kert- és szőlőmivelés, selymészet és méhészet, s az ezekkel összefüggő mellékiparágak, a mennyiben az illetők leginkább saját nyers termékeik feldolgozására és eladására szoritkoznak;

b) a házi ipar;

c) a bányászat és kohászat;

d) az állami egyedárúság és az azzal összekötött vállalatok; a III-ik fejezet D) pontja alatt foglalt rendelkezések azonban ezen vállalatokra nézve is kötelezők;

e) a katonai intézetekben és üzlettelepeknél alkalmazott katonák munkája;

f) a malomüzlet és az italmérés, a mennyiben az azokhoz való jog a kir. kisebb haszónvételek sorába tartozik;

g) a vasuti-, gőzhajó- csatorna-vállalatok;

h) a tengeri hajózás és tengeri halászat;

i) rendes átjárók (kompok, révek) felállítása folyókon, tavakon, csatornákon és a fausztató vállalatok;

k) a nyilvános táp-, oktató- és fegyintézetek, börtönök és fogházak ipari foglalkozása;

l) a házalókereskedés;

m) a közönséges napszámos munka.

Mindezekre nézve a törvényhozás további rendelkezéseig a fennálló törvények és rendeletek szolgálnak zsinórmértékül.

66. Az 1884. évi XVII. törvényczikkbe foglalt ipartörvény 25. §-ában felsorolt telepek lajstromába újabb telepek fölvétele tárgyában a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministernek 1887. évi márczius hó 30-án 12,724. sz. a. kiadott körrendelete.

Az 1884. évi XVII. t.-czikkben foglalt ipartörvény 25. §-ának utolsóelőtti kikezdése alapján, a m. kir. belügyminister úrral egyetértőleg, ezennel elrendelem, hogy az ugyanazon §-ban felsorolt telepek lajstromába: a borszáritó-telepek, az épület- és tűzifa-telepek, továbbá a nagyipar körébe tartozó marhahizlaló és sertéshizlaló telepek felvétessenek.

Ezen telepekre nézve az idézett törvény 26—39. §-aiban felsorolt intézkedések irányadók.

67. Az 1884. évi XVII. törvényczikkbe foglalt ipartörvény 25. §-ában felsorolt iparágak lajstromának bővítése tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. minister 1890. évi február hó 19-én 2731. szám alatt kiadott körrendelete.

Az 1884. évi XVII. törvényczikke foglalt ipartörvény 25. §-ának utolsóelőtti kikezdése alapján, és a volt földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister úrnak 1887. évi márczius hó 30-án 12.724. sz. a. kelt körrendelete kiegészítéseül, a belügyminister úrral egyetértőleg ezennel elrendelem, hogy az iparhatósági telepengedélyezés alá eső üzlettelepek lajstromába kőfejtő telepek (az úgynevezett kőbányák) is felvétessenek.

Az kőfejtő-telepek felállítására, üzletben tartására vagy átalakítására nézve tehát ezentúl az idézett ipartörvény 26—39. §-aiban foglalt intézkedések irányadók.

Azon kavicsbányák azonban, melyekben a laza, halmazállapotban levő úgynevezett gödörkavics vagy folyamkavics termeltetik, a jelen rendeletben foglalt határozmányok alá nem esnek.

68. *A villamos erőt és sűrített levegőt szolgáltató ipartelepeken az iparhatósági telep-engedélyezés alá eső üzlettelepek sorába való felvétele iránt a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek 1891. évi február hó 17-én 4565. sz. a. kelt körrendelete.*

Az 1884. évi XVII. törvénycikkbe foglalt ipartörvény 25. §-ának utolsóelőtti bekezdése alapján és a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter úrnak 1887. évi márczius hó 30-án 12.724. szám alatt kelt körrendelete, valamint a múlt évi február hó 19-én 7231. szám alatt általam kiadott körrendelet kiegészítésül, a belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök úrral egyetértőleg, ezennel elrendelem, hogy az iparhatósági telepengedélyezés alá eső üzlettelepek lajstromába a villamos erőt és sűrített levegőt előállító telepek is, a mennyiben nem vasuti, hanem ipari czélokra szolgálnak, felvétessenek.

A villamos erőt és sűrített levegőt előállító ipartelepek felállítására, üzemben tartására vagy átalakítására nézve tehát ezentúl az idézett ipartörvény 26—39. §-aiban foglalt intézkedések irányadók; ellenben a vasuti czélokra szolgáló hasonló telepek tekintetében a vasutengedélyezésre fennálló törvényes szabályok maradnak továbbra is érvényben.

Jelen rendeletem 1891. évi márczius hó 15-én lép hatályba és visszaható erővel nem bír, minélfogva a jelzett időpontban már fennálló hasonló üzlettelepekre nézve nem alkalmazandó.

69. *Az ipartörvény (1884. évi XVII. törvénycikk) 25. §-ában foglalt iparágak lajstromjának kibővítése tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek 1893. évi augusztus hó 18-án 51.991. sz. a. kelt körrendelete.*

Az 1884: XVII. t.-cikkbe foglalt ipartörvény 25. §-ának utolsó előtti bekezdése alapján, a belügyminiszter úrral egyetértőleg, a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter úr által 1887. évi márczius hó 30-án 12.724. szám alatt kiadott körrendelet azon intézkedését, mely az épület- és tűzifatelepeket iparhatósági telepengedélyezési eljárás alá eső üzlettelepek közé sorozta, a donga- és talpfatelepekre és általában tekintet nélkül a fa minőségére, minden kereskedelmi fatelepre ezennel kiterjesztem.

Ezentúl tehát az idézett ipartörvény 26—29. §-aiban foglalt intézkedések, a fa minőségére való tekintet nélkül, mindazon fatelepekre nézve irányadók, melyeken nagyobb mennyiségű fa eladás céljából raktároztatik; ellenben nem tartozik telepengedélyezés alá azon faneműeknek raktározása, melyeket az iparos saját maga részére ipari feldolgozás céljából készletben tart.

70. A gőzfűrészeknek és mechanikai berendezéssel bíró asztalos-műhelyeknek az iparhatósági telep-engedélyezési eljárás alá eső üzlettelepek közé sorozása tárgyában, a kereskedelemügyi miniszternek 1899. évi 49.545. sz. a. kiadott rendelete.

Hivatali elődöm 1893. évi augusztus hó 18-án 51.991. szám alatt kelt körrendeletével a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter úr által 1887. évi márczius hó 30-án 12.724. szám alatt kiadott körrendelet azon intézkedését, mely az épület- és tűzfatelepeket iparhatósági telepengedélyezési eljárás alá eső üzlettelepek közé sorozta, a donga- és fatelepre, és általában — tekintet nélkül a fa minőségére — minden kereskedelmi fatelepre kiterjesztette.

Ezen körrendelet kiegészítéseül — az 1884. évi XVII. törvényczikkbe foglalt ipartörvény 25. §-ának utolsó előtti kikezdése alapján — a m. kir. belügyminiszter úrral egyetértőleg ezennel elrendelem, hogy az idézett szakaszban felsorolt telepek lajstromába a gőzfűrészek, s általában a mechanikai berendezéssel bíró asztalos-műhelyek is felvétessenek.

A gőzfűrészek, s általában a mechanikai berendezéssel bíró asztalos-műhelyek felállítására, üzemben tartására vagy átalakítására nézve tehát ezentúl az idézett ipartörvény 26—39. §-aiban foglalt intézkedések irányadók.

71. Az 1885. évi XXIII. törvénycikk :

„A vízjogról“. ¹

Általános határozatok.

6. §.

A meder és part tulajdonosa tulajdonjogát csak a vízhasználatok sérelme nélkül és a rendőri szabályok megtartása mellett gyakorolhatja.

A vízhasználatokról.

A) A szabad rendelkezés alatt álló vizekről.

15. §.

Fúrások, gallériák² és ártézi kutak segélyével a vizet felszínre hozni *csak oly feltétel alatt szabad*, hogy ez által más vizeknek addig tényleg gyakorolt használata meg ne csökkenjen vagy meg ne szűnjék.

Tiltva van a fúrásokat, gallériákat és ártézi kutakat már meglevő hasonló művektől, forrásoktól, vízfolyásoktól és csatornáktól *száz méternél*, épületektől, vasutaktól vagy kőutaktól *negyven méternél* kisebb távolságban hatósági engedély nélkül létesíteni.

Ezen távolságok meg nem tartása esetében a hatósági engedély nélkül foganatba vett munkálatok az *érdekelt fél kérelmére* megszüntetendők.

16. §.

Az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre a föld-

¹ Lásd a büntettekről szóló büntető törvénykönyv (1878 : V. t.-cz.) 429—433., — a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv (1879 : XL., t.-cz.) 142. — és a kőutak és vámokról szóló 1890 : I. t.-cz. 126. §-ait.

² Galléria alatt gyűjtő-csatorna értendő.

mivelés-, ipar- és kereskedelemügyi¹ minister szakértők és az összes érdekelték meghallgatásával a helyi viszonyoknak megfelelő védterületet állapít meg.

A védterületen belül harmadik személyek ásásokat vagy furrások *csak hatósági engedély* (157. §.) és ez esetben is csak oly feltételek *mellett végezhetnek*, hogy ez által a védterületen levő gyógyforrás vagy gyógyviz se minőségében, se mennyiségében veszélyeztetve ne legyen.

Ha az illető gyógyforrás vagy gyógyviz az engedélyezett munkálatok által mégis veszélyeztetnék, a munkálatok *az érdekelt fél* kérelmére megszüntetendők.

B) A hatósági rendelkezés alatt álló vizekről.

24. §.

A vizeknek ártalmas anyagokkal való megfertőztetése tilos.²

Hogy mily intézkedések szükségesek arra nézve, hogy gyárakból, bányákból és más vállalatokból hulladékok és megfertőztetett vizek más vizekbe bebocsáthatók legyenek: az iránt a közegészségügy követelményei és a fennálló használatok tekintetbe vételével a hatóság intézkedik.^{3 4 5 6}

¹ Jelenleg a földmivelésügyi minister.

² A jelen szakasz alapján csak az büntetendő, ki emberek használatára *nem* szolgáló vizet fertőztet meg, ellenesetben a cselekmény az 1879 : XL. t.-cz. (Kihágási törvény) 105. §., — esetleg az 1894 : XII. t.-cz. (Mezőrendőrségi törvény) 94. §. i) és 95. §. i) pontjába ütköző cselekményt képez.

³ Lásd az 1894 : XII. t.-cz. 12. §-ához fűzött 2. számú jegyzetet.

⁴ A *kenderáztatás* feltétlen tilalom alá nem esik ugyan, hanem a hatóság állapítja meg azon módozatokat, mely szerint az gyakorolható s mi által annak káros hatása megszüntethető. (Földmivelésügyi minister 1894 : 17.012. sz. rendelete.)

⁵ A *kenderlének* a folyóba való bocsátása, — miután ez által a víz megfertőztetik, — tilos. (Földmivelésügyi minister 1886 : 50.718. számú rendelete.)

⁶ Lásd ezen szakaszra vonatkozólag a „Közegészségügy rendezéséről“ szóló 1876 : XIV. t.-cz. 10. §-át.

25. §.

A rendes házi szükségletre, ültetvények öntözésére vizet meríteni, itatni, mosatni, usztatni, fürdetni és jeget vágni a *hatóság által e célra kijelölt helyeken* s a helyi rendőri szabályok megtartásával mindenkinek *szabad*.

Minden más célra, valamint gépekkel vagy mester-séges készülékkel való vízhasználathoz hatósági engedély szükséges.¹

A vízi munkálatokról.

40. §.

A meder és partok jókarban tartása a meder-, illetve a parti birtokosok kötelessége.

42. §.

A víz használatára, szabályozására vagy az az által okozható károknak megszüntetésére szolgáló mindazon munkálatok, a melyek a víz természetes lefolyását akadályozzák vagy megváltoztatják, úgy nemkülönben azok, amelyek idegen területen létesíttetnek, avagy idegen érdeket érintenek, valamint ezen munkálatokon eszközendő átalakítások — amennyiben azok az engedélyokirat határozatainak nem teljesen felelnek meg — hatósági engedély alá esnek.

55. §.

Vizmosások keletkezésének megelőzése végett oly területek birtokosai, mely területeken vizmosások képződnek, vagy már létező vizmosások tovább fejlődhetnek, a baj elhárítására alkalmas és a hatóság által e végből elrendelt elgátlásokat, fonásokat és beültetéseket záros határidő alatt végrehajtani tartoznak.

¹ Lásd a „Közegészségügy rendelkezéséről“ szóló 1876. évi XIV. t.-cz. 10. §.

Vizi szolgálmak.

63. §.

A vízhasználatra jogosított a közlekedésre szükséges átjárókat, hidakat vagy átereszeket, a szolgálat megállapításakor létező viszonyoknak megfelelően, elkészíttetni s azokat jó karban tartani köteles.

66. §.

A parti birtokos kártalanítás nélkül tartozik:

1. tutajozható és hajózható folyók mentén a vontatásra, emberek és állatok számára szabályrendeletileg megállapított szélességű vontató utat hagyni; ¹

2. a hajók és tutajok kikötését a hatóságilag megjelölt helyeken megengedni;

3. a fausztatásra jogosítottaknak és munkásaiknak — a mennyiben ez a szállítás eszközlése szempontjából elkerülhetetlenül szükséges — közvetlen a víz partján fekvő földeken a szabad járást megengedni;

4. vízrendőri szempontból a vízhez való férést megengedni.

Veszély esetén a hajók és tutajok bárhol kiköthetnek, kirakodhatnak és partra vontathatók.

¹ A volt közmunka- és közlekedésügyi m. kir. minister 1885: 39.507. sz. körrendelete szerint: a vontató utak szélessége a Duna, Tisza, Dráva, Száva, Körös, Maros és Kulpa folyók hajózható szakaszai mentén 10 méterben, a többi hajózható és tutajozható folyók mentén 6 méterben állapittatik meg. (1. §.)

A vontató út olykép tartandó szabadon, hogy ezen út és a víz között semmiféle épület és fa ne legyen, vagy más oly munkálat ne létesíttessék mely által a vontatást lehetetlenné tétetnék. (3. §.)

Kihágást követ el, a ki a vontatóút szolgálmanak gyakorlásában bárkit is háborgat, vagy azért bárkitől is díjakat szed. (18. §.)

Vizrendőri intézkedések.

142. §.

A vízfolyások, medrek, partok és a vízi művek mindennemű rongálása tilos.

Jelesen tiltva van :

1. a víz medrébe szilárd tárgyakat dobni, melyek annak mélységét csökkentik, iszaplerakodásra és zátonyképződésre okot szolgáltatnak ;

2. vízmedreken keresztül, az e célból kijelölt átjáró helyeken kívül, szekerezni, lovagolni vagy marhát át-hajtani ;

3. a meder partszéleihez szabályrendeletileg megállapított távolságnál közelebb fát vagy bokrot ültetni.

143. §.

Az árvédelmi töltéseknek s az ezekhez tartozó műveknek, nemkülömben a védültetvényeknek rongolása egyáltalán tilos.

Jelesen tiltva van :

1. a védtöltést leásni, átszúrni, levágni, kivölgyelni róla gyepet szedni, abba czöveket, rudakat vagy egyéb tárgyakat beverni ;

2. a védtöltés vagy a hozzá tartozó padkák testébe és lejtőinek lábvonalához hat méternél közelebb fát vagy bokrot ültetni, kerítést felállítani ;

3. a védtöltés lábvonalához tiz méternél közelebb földet ásni, öt méternél közelebb szántani, vagy a járás-kelést ennél szűkebb térre szorítani ;

4. a védtöltésen keresztül, az e célra kijelölt átjáró helyeken kívül, szekerezni, lovagolni vagy marhát át-hajtani ;

5. a vízmérczéket s az átjárókon a korlátokat rongálni.
A községek beltelkeinél a hatóság a 2., 3. és 4. pont alól kivételeket engedhet meg.

144. §.

A védtöltés tulajdonosának engedélye nélkül tiltva van:

1. a védtöltés és padkák koronájára vagy lejtőire tömeges tárgyakat lerakni;
2. a védtöltésen legeltetni vagy azon szekerezni, lovagolni és marhát hajtani.

145. §.

A társulatok¹ tartoznak igazgatóik, mérnökeik, őreik vagy egyéb a felügyeletet teljesítő megbizottak nevét és lakását az illető elsőfokú hatóságoknak (177. §.) bejelenteni.

146. §.

Minden árvédelmi társulat megalakulása után, legkésőbb három hónap alatt, az árvíz idején szükséges védelmi eljárásról, és a mennyiben zsilipek léteznének vagy zsilipek létesíttetni tervezetnének, azoknak kezeléséről részletes szabályzatot készíteni, s azt a közmunka és közlekedésügyi ministerhez jóváhagyás végett felteszteni tartozik.

Ezen árvédelmi szabályzatban határozottan és világosan megjelölendők azon vizállások s körülmények, melyek bekövetkeztével fokozottabb felügyelet, nagyobb munkaerő alkalmazása, a közigazgatási tisztviselők és a

¹ Társulatok alatt itt a 68. §. értelmében: 1. a vízrendezésre (meder-szabályozás, partbiztosítás, árvédelem és vízlevezetés), és 2. a vízhasználatra (öntözés, alagsóvezés, lecsapolás, sankolás, mocsárkiszáritás stb.) alakult társulatok értendők.

kényszermunkaerő igénybevétele válik szükségessé, valamint előírandó az ily esetben követendő eljárás is.

147. §.

Mihelyt az emelkedő vizállás az árvédelmi szabályzatban megjelölt magassághoz közeledik, a társulat köteles erről úgy az illetékes közigazgatási tisztviselőket, mint az illető államépítészeti, illetőleg folyammérnöki hivatalt értesíteni.

Az árvédelmi munkálatokhoz, a hatóság által megállapított munkabérnek a társulat által leendő megfizetése mellett, a társulati megbízott kérelmére, az általa kijelölt számú munkaerő hatóságilag kirendelendő.

148. §.

Ha a védtöltés nem látszik elég erősnek, vagy ha az árviz által annyira megrongáltatnék, hogy a társulat az általa alkalmazható munkaerővel és eszközökkel nem lenne azt képes többé sikerre való kilátással megvédeni, vagy végre, ha a folytonosan növekedő árviz színe a védtöltés koronájához közelednék, erről az illető közigazgatási tisztviselő és a szomszéd községek azonnal értesítendők.

153. §.

Ha a beérkező jelentés alapján vagy a társulat kérésére a közmunka- és közlekedésügyi minister valamely különösen veszélyeztetett helyre ministeri biztost küld ki, ezen ministeri biztos árvédelmi intézkedéseit mind az érdekeltek, mind a társulati és törvényhatósági s községi tisztviselők teljesíteni tartoznak.

Hatóságok és eljárás.

156. §.

Mindazon ügyekben, melyek a jelen törvény szerint a vízszabályozásra, vízhasználatra és a vizek elleni védelemre vonatkoznak, a közigazgatási hatóság illetékes.

177. §.

A jelen törvény szerint engedélyezett munkálatok és vízhasználatok feletti felügyeletre, valamint a jelen törvény szerint engedélyezést nem igénylő ügyekben való intézkedésre nézve:

1. elsőfokú hatóság kis- és nagyközségekben a szolgabíró, rendezett tanácsú városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, illetőleg a tanácsnak a rendőri ügyek vezetésével megbízott tagja, és Budapest fővárosban a kerületi elüljáró;

2. másodfokú hatóság az alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester, Budapesten a városi tanács;

3. harmad- és utolsó fokban az illetékes minister.

178. §.

Vizek és vízi művek felett az elsőfokú hatóság (177. §.) gyakorolja a közvetlen rendőri felügyeletet.

Ezen hatóság a szükséges öröket, esetleg a községi elüljáróságok igénybevételével alkalmazza. Ez örök ugyanazon szabályok szerint állíttatnak szolgálatba, ugyanazon bizonyítási képességgel és ugyanazon zálogolási joggal bírnak, mint a *mezei rendőrcsöszök*.¹

¹ Lásd a mezőgazdasági és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. 81–86. §-ait.

Büntető határozatok.^{1 2}

184. §.

Kihágást követ el és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. a ki a 15. §-ban megállapított távolságon belül forrásokot nyit, gallériákat vagy ártézi kutakat csinál, vagy a 16. §-ban megállapított védterületen belül engedély nélkül fúráásokat eszközöl;

2. a ki a vízfolyásból hatóságilag meg nem állapított művek segítségével vizet elvezet (38. §.);

3. a ki a jelen törvény 42. §-a alá eső munkálatokat hatósági engedély nélkül létesít;

4 a ki az előtéren, nemkülönben a fakadó és szivárgó vizek ellen való védelemre szükséges területeken a szabályrendeletileg megállapított művelési módoktól eltér (49. §.);

5. a ki az engedélyokiratban megállapított legmagasabb vagy legalacsonyabb vízszint meg nem tartja (52. §.);³

6. a ki a vízmosások meggátlására elrendelt munkálatokat a kitűzött záros határidő alatt nem eszközli (55. §.);

7. a ki a jelen törvény 143. §-ában foglalt tilalmat áthágja;

8. azon társulati közeg, mely a jelen törvény 147. és 148. §-aiban előirt értesítést elmulasztja.

¹ Vizrendőri kihágások *hivatalból* üldözendők. (Földmivelésügyi minister 1892: 58.261. és 1895. évi 41.195. sz. rendeletei.)

² *Utasítás folytán* elkövetett vizrendőri kihágásért nem a tettes, hanem az vonandó felelősségre, ki a tettet a cselekmény elkövetésére utasította. (Földmivelésügyi minister 1892: 29.640. sz. rendelete.)

³ A legmagasabb, illetőleg legalacsonyabb vízszin a hatóság által, a tulajdonos költségén, állandó jelekkel jelöltetik meg.

185. §.

Száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. a ki vizeket ártalmas anyagokkal megfertőztet (24. §.), a mennyiben az az 1879:XL. t.-cz. 105. §-ba nem ütközik;

2. a ki a jelen törvény 25. §-ában szabadnak nyilvánított vízhasználatokat nem a kijelölt helyeken, vagy nem a fenálló szabályok értelmében gyakorol;

3. a ki a jelen törvény 40. §-ában megállapított kötelességét nem teljesíti;

4. azon vízhasználatra jogosított, a ki a hatóságilag megjelölt távolságig a medret, partot és töltéseket jókarban nem tartja; (53. §.);

5. a ki a jelen törvény 63. §-a értelmében a terhére eső átjárókat, hidakat vagy átereszeket fel nem építi, vagy azokat jókarban nem tartja;

6. azon part- és mederbirtokos, a ki a jelen törvény 66. §-ában megállapított szolgálomak gyakorlását meg nem engedi vagy akadályozza;

7. a ki a jelen törvény 142. vagy 144. §-aiban foglalt tilalmat áthágja és ellene vét;

8. azon társulati közeg, a mely a jelen törvény 145. §-ában előirt bejelentést elmulasztja.

72. 1885. évi XXV. törvényczikk:

„A selyemtenyésztés védelméről.”^{1 2}

1. §.

Selyembogarakat tenyészteni csak egészségesnek ismert petéből szabad.

¹ Szederfaleveleknek selyemtenyésztési czélokra való szedésének megakadályozása tárgyában a belügyminister által 1884. évi október hó 22-én 60.972/1883. III. a. sz. a. kiadott rendelete:

2. §.

Selyempetének árulása vagy kiosztása, továbbá selyemgubók beváltása, vásárlása vagy eladása csak külön engedély mellett szabad.

Az ország számos községében a *községnek tulajdonát* képező területén, továbbá az *állami, megyei és községi utak, vagy községi utcák* mellett kiültetett, *de az út- vagy utcatesthez tartozó területen* álló szederfáknak, selyemtenyésztési célokból szándékolt levelezése azon házak tulajdonosai által, kiknek háza előtt a szederfák állanak, illetőleg azon földtulajdonosok által, a kiknek földjeik az úttal szomszédosok, igen gyakran nemcsak meggátolják, hanem egyeseknek e részbeni *rosszakarata* annyira megy, hogy a fák lombozatát vízzel, mészoldattal stb. lelocsolván, azt a selyemtenyésztési célokra való felhasználására ártalmatlanná teszik. A nemzetgazdasági szempontokból annyira fontos selyemtermelés sikere attól feltételeztetvén, hogy a tenyésztőknek a hernyók etetésére szükséges eperfa-levelek romlatlan és használható minőségekben rendelkezésükre álljanak s ezek szabad felhasználásában akadályozva ne legyenek: felhívom a törvényhatóságot, miszerint azt, — hogy az állami, megyei és községi utak, vagy községi utcák mellett kiültetett és az út-, vagy utcatesthez tartozó területen álló szederfáknak selyemtermelési célokra való lelevelezését a szomszédos magánegyéneknek, vagy bárkinek csak az esetben és addig van joga megtiltani, ha — és a meddig saját ingatlanja használatának gyakorlásában gátoltnék, vagy ha a saját ingatlanja a levélszedők által rongáltatnék — a törvényhatóság területén általánosan közhírré tétetvén, közegeit az e részbeni intézkedéseknek pontos megtartására utasítsa.

² *Ugyanezen tárgyban a belügyminister 1887. április 4-én 15.874. sz. alatt kiadott rendelete:*

Az országos selyemtenyésztés emelése érdekében 1883. évi október hó 22-én 60.972. szám alatt kibocsátott itteni körrendelet pótlásául ezennel kijelentem, hogy az abban foglaltak ellen vétők vagy cselekvők kihágást követnek el, s a mennyiben nem az 1879. évi XL. t.-cz. 80. §-a alapján büntetendők, *2 forinttól 50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatlanság esetében 12 órától 5 napig terjedhető elzárással fognak büntettetni.*

Kihágások elbírálására első fokban kis- és nagyközségek területén az illető járás főszolgabírája, továbbá rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány, vagy a városi tanács által e részben megbízott városi tisztviselő, végül törvényhatóságot képező városokban a rendőrkapitány; másodfokban kis- és nagyközségekben, valamint rendezett tanácsú városokban a vármegye alispánja, illetve törvényhatóságot képező városokban a városi tanács; harmadfokban a m. kir. belügyminister bíraskodik.

Budapest főváros területén ellenben elsőfokban az illető kerületi kapitány; másodfokban a rendőrség főkapitánya; harmadfokban pedig szintén a m. kir. belügyminister bíraskodik.

Az engedély feltételeit, valamint az engedélyben részeshető intézeteket és egyéneket a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister állapítja meg.

4. §.

A ki a jelen törvény intézkedései ellen vét kihágást követ el és közigazgatási úton 100 forintig, és ismétlés esetén 200 forintig terjedő pénzbüntetéssel fenytendő.

73. Az 1887. évi XXII. törvényczikk:

„A közegészségügy rendezéséről szóló 1876. évi XIV. törvényczikk XIII. fejezetének módosításáról.”¹

1. §.

Az 1876: XIV. törvényczikknek a védhimplőoltási kötelezettségre vonatkozó intézkedései egyebekben érintetlenül hagyatván: annak 93. §-a eltöröltetik és helyébe a következők rendeltetnek.

2. §.

Szülők és gyámok s általában mindazok, kik gyermekekről gondoskodni tartoznak, kötelesek ezeket életüknek első évében, a mennyiben valóságos himlőt ki nem állottak, beoltani. Ha ezen beoltás az orvos véleménye szerint eredménytelen maradt, akkor a védhimplőoltás a következő évben, és ha még ekkor is eredménytelen maradna, a harmadik évben is ismétlendő.

¹ A himlőoltó anyagnak elárusítás végett bizományba való adása vagy elfogadása, mint kihágás, 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (Belügyminister 1890. június 7-én 27.467. sz. alatt kelt rendelete.)

4. §.

A nyilvános és magániskolák és tanintézetek növendékei életük 12-ik évének betöltése előtt, iparostanonczok pedig felvételük alkalmával újra oltandók, ha az újraoltási idő előtt 5 éven belül valóságos himlőt nem állottak ki, vagy nem igazolják, hogy azon időn belül eredményesen beoltva voltak.

9. §.

A beoltásra és újraoltásra kötelezett gyermekeket az oltás megtörténte után legkorábban 6 s legkésőbbben 8 nappal az, ki a gyermek gondozását teljesíti, az oltó orvosnak ugyanott, a hol a beoltás történt, bemutatni tartozik. Ha az oltás sikertelen volt, az nyomban ismétlendő. A beoltott gyermekről védhimlőoltóanyag vétele meg nem tagadható.

11. §.

Az, ki a gyermekek *első beoltásra* jelen törvény által kötelezve van, ha ebbeli kötelezettségének nem tesz eleget, az elsőfokú egészségügyi hatóság által¹ első ízben megintetik, s kötelezettségének záros határidő alatti teljesítésére utasíttatik.

Ha az illető a reá rótt ezen kötelezettségének a ki-tűzött záros határidő alatt nem felel meg, 1 frttól 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha pedig az illető az elsőfokú egészségügyi hatóság újabbi utasítása, vagy a már hozott büntető ítélet jogerőre emelkedése után a reá rótt kötelezettségnek további 14 nap alatt sem felel meg, a pénzbüntetés az 1876: XIV. törvénycikk 7. §-a értelmében az illetékes egészségügyi hatóság által fokozatosan 300 frtig felemelhető.

¹ Lásd az 1876: XIV. t.-cz. 4. §-át.

Az, ki e beoltott gyermekeknek az oltás után az oltó orvosnál való bemutatására kötelezve van, ha ezen kötelezettségének meg nem felel, vagy a védhímlő-anyagnak ezektől való vételét megtagadja, egy forinttól ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

12. §.

Azon polgári-, középiskolai, ezeknek megfelelő vagy magasabb tanintézet igazgatója, ki a vezetésére bizott tanintézet tanoncjai közé véglegesen felvesz a 12-ik életévet már betöltött olyan tanulót, ki védhímlővel újra oltva nem lett, vagy az újraoltás alóli törvényszerű mentességet nem igazolja; továbbá azon elemi népiskolai tanító vagy iparos gazda, ki a jelen törvény által reá vonatkozólag kimondott kötelezettségének nem felel meg, az 1876: XIV. t.-cz. 7. §-a értelmében 10 forinttól 50 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Azon hatósági vagy községi orvosok és közegek, kik az e törvény által hatáskörükben utalt teendőket vagy éppen nem, vagy csak hiányosan hajtják végre, fegyelmi eljárás útján (1886. XXII. és XXIII. t.-cz.), még pedig járvány esetében mindenkor a magasabb, 500 forintig terjedhető pénzbüntetéssel vagy hivatalvesztéssel büntetendők.¹

¹ Csendőrök oltása vagy újraoltása, az általános oltási tervzet alapján, a belügyi tárcza terhére történik s az oltás idejét a törvényhatóság közli a községekkel és a csendőrkerületi parancsnoksággal.

Próba csendőrök — ha előző beoltásuk kétségtelenül nem bizonyítható — bevonulásuk után azonnal oltandók — honvédorvos híján — a (községi) kórorvossal, kik a járvány alkalmával az újraoltást is kötelesek végezni. Utasításukat a törvényhatóságoktól kapják. Az oltóanyag ára, indokolt felterjesztésére, a csendőrségi javadalmazásból fedeztetik. (Belügyminister 1888. évi 6281. sz. rendelete.)

74. Az 1887. XLIV. törvényczikk:

„A dohányjövedéki törvények és törvényesített szabályok némely intézkedéseinek módosításáról.“

1. §.

Az 1868. évi XIV. törvényczikk határozatai alapján megengedett saját használatra való dohánytermelés, valamint az ugyanezen t.-cz. 8. §-ában felsorolt egyének által eddig az 1876: IV. t.-cz. 6. §-a értelmében élvezett azon kedvezmény, hogy dohánytermelésükből, a törvényt szabta fogyasztási illeték lefizetése mellett, fejenként 10 kilogrammig hohányt visszatarthattak, megszüntették.

Az, a ki a dohánytermelésből valamit visszatart, a visszatartott mennyiség minden 500 grammja után, jövedéki büntető eljárás útján, 80 krnyi fogyasztási illeték és a fogyasztási illetéknek kétszeresétől négyszereséig terjedő pénzbüntetésben marasztalendő el; és ha ez a termelő tudtával történik, a termelési engedély tőle elvonandó.

Kivételesen érvényben tartatnak az 1876: IV. t.-cz. 3. §-ának harmadik bekezdésében, a volt határőrvidéken katonai rokkantoknak életfogytiglan nyújtott azon termelési engedélyek, melyek az 1873. évi október 1-ső napját megelőző időből keletkeznek.

3. §.

A termelő köteles úgy a földterület előkészítése, valamint az elvetendő mag, a palánták kiültetése, nemkülömben a simitás és csomózás tekintetében akképen eljárni, amint azt a m. kir. pénzügyminister által kibocsátandó utasítás alapján az illetékes jövedéki hivatal dohányfajták szerint meghatározza és kellő időben kihirdeti; köteles továbbá a termelő a dohányvirágot, a magnevelésre szánt tőkék és kerti levelek kivételével, s azon

leveleket, melyek beérése már nem várható, letörni, s a kacshajtásokat is a törésig mindig pontosan eltávolítani.

Azon termelők, a kik dohányt között a szabályokban tiltott veteményeket termelnek, kik a dohányt szabályellenesen kezelik, kik a növénygyári palántáknak megsemmisítését július hó 5-ig elmulasztják, első ízben 5-től 50 frtig terjedő pénzbüntetéssel sújtandók, ismétlés esetén a termelésből kizárandók; azok pedig, a kik a dohányt a jövedék kárára csalárdul csomózzák és bálozzák, és kik tartalom nélküli, gyártásra előnyyel nem használható anyagot termelnek, a dohánytermelésből kizárandók.

4. §.

Azon termelők, kik mások nevére kiállított engedély felhasználásával, vagy kik nem az engedélyben meghatározott területen ültetnek dohányt, ha különben jövedéki áthágás miatt a hohánytermeléstől eltiltva nincsenek, illetve nem oly területen ültettek, mely a termelésből ki van zárva, kik tehát a saját nevükre, illetve a beültetett területre is kaphattak volna engedélyt, 10 forinttól 100 forintig terjedhető pénzbüntetésben marasztalendő el a dohánybeváltó-felügyelőség által, melynek határozata ellen 15 nap alatt a pénzügyministerhez van felebbezésnek helye, ki a pénzbüntetésre nézve végérvényesen határoz. Azon termelők ellenben, kik saját nevükre, vagy a beültetett területre termelési engedélyt jövedéki áthágás vagy az illető területnek a termelésből való kizárása miatt nem kaphattak volna, azonkívül, hogy a dohánytermésük megsemmisítettik, jövedéki büntető eljárás útján az 1876. évi IV. törvényczikk 13. §-ának határozmányai szerint büntetendők és a termelésből mindenkorra kizárandók.

Azon termelők, kik az engedélyezetnél nagyobb terü-

leten termelnek dohányt, ha a beültetett terület az engedélyezett területet többel haladja meg, mint az 1876. évi IV. törvénycikk 15. §-ában engedélyeztetik,¹ szintén jövedéki büntető eljárás útján az idézett törvénycikk 14. §-ában meghatározott pénzbüntetéssel fenytettnek és a termelésből mindenkorra kizárhatók.

7. §.

A dohánytermelésre és palánta-nevelésre való bejelentések beadására véghatáridőül a termelési évet megelőző december hó 31-ike szabatik meg.

A fentebbi határidőig a bejelentési ivernek megfelelő rovatai szabályszerűleg kitöltve, kis- és nagyközségekben kizárólag csak a községi elüljáróságoknál, rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig a polgármesternél adandók be, később vagy más helyen beadott bejelentések feltétlenül elutasítandók.

Kis- és nagyközségekben a községi elüljárók, rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig a polgármesterek kötelesek a hozzájuk beérkezett termelési bejelentéseket a tekintetben megvizsgálni, vajjon a jelen törvény által kívánt adatok fel vannak-e véve és hitelesek-e?, nem fordul elő bennök oly földrészlet, mely tulajdonságáról fogva ezen törvény 2. §-a szerint a dohányültetésből kizáratott; kötelesek továbbá a hiányosan kiállított bejelentési ivernek kiegészítését

¹ Az engedélyezett téren túl tett ültetéseknel nem esik büntetés alá :

a) két catastrális holdat meg nem haladó engedélyeknel az engedélyezett tér 20 százaléka ;

b) két catastrális holdat túlhaladó engedélyeknel két hold után húsz százalék, a további nyolcz holdtól hat százalék, az azontúl engedélyezett tér után négy százalék.

eszközölni és az így átvizsgált, illetőleg kiegészített, aláírásaikkal megerősített és a hivatalos pecséttel ellátott bejelentéseket, és pedig külön a kincstári, külön a külkiviteli dohánytermelésre, és külön a palánta-nevelésre vonatkozókat, betűsoros jegyzék kíséretében minden hó végével, a december hóban beérkezetteket pedig legkésőbb január hó 4-éig a dohánybeváltó-felügyelőséghez¹ beküldeni.

Ezen beküldés elmulasztása, vagy késedelmes teljesítése, a bejelentések rosszhiszemű megváltoztatása, az azokban kívánt adatok kihagyása vagy kitörlése, éppen úgy, mint valótlan adatok bizonyítása vagy felvétele, 5 frttól 100 frtig terjedő bírsággal fog fenytetni.

Ezen bírságok kiszabása és behajása iránt a dohánybeváltó-felügyelőségnek² a tényállást magában foglaló megkeresése folytán kis- és nagyközségekre nézve a főszolgabíró, rendezett tanácsú városokra nézve az alispán, törvényhatósági joggal felruházott városok alkalmazottaira nézve pedig a közigazgatási bizottság intézkedik és II. fogban a pénzügyministeriumhoz úgy a fél, valamint a dohánybeváltó-hivatali felügyelő² által is felelbevezhető, még pedig az illető határozat kézhezvételétől számított 15 nap alatt.

A megkereső dohánybeváltó-felügyelőséggel² és a féllel az I. fokú határozat azonnal közlendő.

8. §.

A községi elöljáróknak, illetve polgármestereknek a fenti szakaszban rájuk rótt köteleességek pontos teljesítéseért a dohánybeváltó-felügyelőség részéről holdankint

¹ 1889. év óta a pénzügyigazgatósághoz.

² Jelenleg a pénzügyigazgatóság.

20 krnyi jutalomdíj engedélyeztetik, melynek fele az engedélyezés után, fele pedig a beültetés után fizettetik ki.

13. §.

A hatóság elleni erőszak büntettét követi el, és a mennyiben súlyosabb beszámítás alá tartozó eset nem forog fenn, az 1878: V. t.-cz. 165. §-a értelmében három évig terjedhető börtönnel büntetendő: a ki a dohánytermelés, kezelés vagy elárusítás ellenőrzésével megbízott pénzügyi vagy más hatósági közeget vagy kirendeltet a törvény vagy a hatóság meghagyásának végrehajtásában erőszak vagy veszélyes fenyegetés által akadályozza, vagy valamely intézkedésre kényszeríti, vagy pedig hivatalos eljárása alatt tetteleg bántalmazza.

Ugyanezen büntetés alkalmazandó, ha a cselekmény a fentebbi közegek védelmére rendelt vagy megjelent személyek ellen követtetik el.

Horvát-Szlavonországokban ezen büntettek (kihágások, vétségek) az ott érvényben levő büntető törvények értelmében büntetendők.

15. §.

A termelő dohánytermeléséből senkinek bármily czimen, bármily csekély mennyiséget sem engedhet át, hanem köteles a nyert egész termést a megállapított határidőben beváltás végett hiány nélkül a jövedéki raktárba beszállítani, illetőleg a termelésre következő év január végeig engedélyezett dohánykiviteli kereskedőnek átadni, vagy saját teljesen biztos és a pénzügyi hatóság által ellenzárral ellátott raktárába beraktározni vagy külföldre kiszállítani.

Azon termelő, ki bármi czimen, bármely csekély

mennyiséget valakinek átenged és a nyert egész termést a megállapított határidőben beváltás végett hiány nélkül a jövedéki raktárba be nem szállítja, illetve engedélyezett dohánykiviteli kereskedőnek a termelésre következő év január hó végéig át nem adja, vagy saját teljesen biztos és a pénzügyi hatóság által ellenzárral ellátott raktárába be nem raktározza, vagy a termelésre következő év október hó végéig külföldre ki nem szállítja, azonkívül, hogy a dohánytermelésből mindenkorra kizáratik, az átengedett vagy be nem szállított, illetve külkiviteli kereskedőnek át nem adott, vagy külföldre ki nem szállított dohánymennyiség minden 500 grammja után, jövedéki büntető eljárás után, 80 krnyi fogyasztási illeték és a fogyasztási illetéknek kétszeresétől négyszereséig terjedő pénzbüntetésben marasztalendő el.

Azon termelő, a ki külkivitelre termelt dohányját a termelésre következő év január hó végéig teljesen biztos és a pénzügyi hatóság által ellenzárral ellátott raktárba be nem raktározta, vagy engedélyezett dohánykiviteli kereskedőnek át nem adja, a fenti büntetésen kívül, átadás vagy be nem raktározás elmulasztása miatt, a termelt egész mennyiség után minden hétre és annak minden métermázsája után 2 forint pénzbüntetésben elmarasztalendő.

Ezen pénzbüntetést közigazgatási uton a dohánybeváltó-felügyelőség¹ rója ki, s a kirótt bírság ellen 15 napon belül a pénzügyministerhez van felfolyamodásnak helye, ki arra nézve végérvényesen határoz.

Ugyancsak ezen pénzbüntetéssel büntetendő azon külkiviteli kereskedő is, a ki az általa átvenni kötelezett dohánytermést a termelőtől a termelésre következő év ja-

¹ Jelenleg a pénzügyigazgatóság.

nuár hó végeig át nem veszi, illetőleg azt beraktározásra el nem fogadja.

A dohányjövedéki igazgatóság a dohány átadására, illetőleg átvételére kitűzött határidőt, a félnek a határidő lejárta előtt legalább 8 nappal benyújtandó indokolt kérelmére meghosszabbíthatja.

20. §.

A külkivitelre termelt dohány a külkiviteli kereskedő részére történt átadás után is, egész a külföldre—való szállításig, továbbra is hivatalos ellenőrzés alatt áll és az erre vonatkozó ellenőrzési szabályok a pénzügyminister által rendeleti úton fognak kiadatni.

A külkiviteli kereskedő az általa átvett dohánynak ugyanazon mennyiségben külföldre való szállításáért az általa alkalmazottakkal egyetemlegesen felelős és az általa átvett dohánymennyiségből — a rendeleti úton megállapítandó súlyapadás levonása után — hiányzó mennyiségnek minden 500 grammja után, jövedéki büntető eljárás után 80 krajczár fogyasztási illeték és a fogyasztási illetéknek kétszeresétől négyszereséig terjedő pénzbüntetésben marasztalendő el.

Azon külkiviteli kereskedő, a ki a rendeleti úton kiadandó ellenőrzési szabályokban foglalt határozmányokat meg nem tartja, vagy meg nem tartatja, 50 frttól 500 fortintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, melyet közigazgatási úton a dohánybeváltó-felügyelőség¹ állapít meg. Az ez által megállapított pénzbüntetés ellen 15 nap alatt a pénzügyministerhez van felfolyamodásnak helye ki arra nézve végérvényesen határoz. Ha ezen kihágást a külkiviteli kereskedő maga, vagy az ő tudtával alkal-

¹ Jelenleg a pénzügyigazgatóság.

mazottja követi el, a fennebb említett pénzbüntetésen kívül külkiviteli kereskedési engedélyét is elveszti.

21. §.

Kis- és nagyközségekben a községi elöljáróság, rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármesterek kötelesek felvigyázni arra:

1. hogy a község, illetve város határában engedély nélkül dohány ne ültetessék;

2. hogy az egyes termelők által dohányültetésre csak az engedélyezett területek és csak azon földrészletek használtassanak, melyekre az engedély szól;

3. hogy oly talajok, melyek a jelen törvény 3. §-a szerint a dohánytermelésből kizárattak, dohányművelés alá ne kerüljenek;

4. hogy a gabona-neműek és repcze tarlójába ugyanazon évben dohány ne ültetessék;

5. hogy a községben dohánycsempészet, akár leveles, akár vágott dohánynak, akár pedig a magyar korona országainak gyáraiból vagy raktáraiból nem származó gyártmányoknak házalás vagy nyilvános vásáron való eladása által, vagy bármely más módon ne üzessék;

6. hogy csempészet céljából a község határából dohány el ne hurczoltassék, továbbá, hogy más községekben elcsempésztett dohány a község határán való átszállításánál segédeszközeivel együtt letartóztassék.

A községi előljáróságok, illetve polgármesterek kötelesek a fentebbi pontokban felsorolt, bármikor észrevett kihágásokat, a jelen törvény 7. §-ában megszabott birság terhe alatt a csempészet tárgyát képező dohánynak vagy dohánygyártmányoknak lefoglalása mellett, a *pénzügyőr-ségnek azonnal tudtára adni, és azonkívül a csempészet*

megakadályozására, ha szükséges, a csendőrséget is igénybe venni.

22. §.

Kis- és nagyközségekben a főszolgabírák és azok tisztii személyzete, rendezett tanácsu és törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig a polgármesterek és azok tisztii személyzete, *valamint a csendőrség* és a fővárosban a m. kir. államrendőrség is kötelesek a csempészet minden nemének megakadályozása körül nemcsak közreműködni, *hanem a tettesek kinyomozása, elfogatása, a csempészet tárgyainak és segédeszközeinek lefoglalása által közvetlenül is a csempészet elfojtásában eljárni.*

Minő esetekben tartozik *a csendőrség önállóan eljárni, a kiadandó utasításban fog megállapíttatni.*¹

A feljelentő a feljelentett vagy felfedezett kihágási esetek után befolyt bírságokból a szabályszerű feljelentési s tettenérési jutaléokra igénynyel bír.

A csendőrség tagjai ezen igényöket törvényes többségök útján érvényesíthetik.

A szolgabírák és azok tisztii személyzetének, a rendezett tanácsú, valamint a törvényhatósági joggal felruházott városok polgármesterei és azok tisztii személyzetének ezen szakaszban megszabott kötelezettségek körüli minden mulasztása, a pénzügyi hatóság megkeresése folytán, az 1886. évi XXII. és XXIII. törvényczikkben megállapított eljárás szerint fegyelmi úton büntetendő, a csendőrség és a fővárosi államrendőrség mulasztása pedig, illetékes megfenyítés végett, elüljáró hatóságuknak bejelentendő.

¹ A csendőrség eljárását, illetőleg lásd az 1887. évi 85.084/VII. sz. mellékelt belügyminiszteri rendeletet.

23. §.

A magy. kir. postánál, továbbá az állami és magánvasutaknál, úgyszintén a gőzhajózási társulatoknál alkalmazottak kötelesek minden tudomásukra jutott csempészetet azonnal feljelenteni, s a mennyiben a magyar korona országainak gyáraiból vagy raktáraiból nem származó dohánynak vagy dohánygyártmánynak forgalomba hozataláról tudomással bírva, azt fel nem jelentenék, első esetben 10 frttól 500 forintig terjedő bírsággal, ismétlés esetében pedig azon felül még állomásukról való elbocsátással büntetendők.

A bírságot közigazgatási úton a dohánybevéltő felügyelőség¹ állapítja meg, melynek határozata ellen 15 nap alatt a pénzügyministerhez van felebbezésnek helye, ki arra nézve végérvényesen határoz. — Az elbocsátási határozat kimondására az illetők fegyelmi hatósága illetékes.

A feljelentők a feljelentett vagy felfedezett kihágási esetek után befolyt bírságokból a szabályszerű feljelentési s tettenérési jutaléokra igényvel bírnak.

24. §.

Vendéglősök, korcsmárosok, kávéház és minden más nyilvános helyek tulajdonosai, valamint a hajóskapitányok is 50 frttól 500 forintig terjedhető pénzbüntetés terhe alatt felelősek azért, hogy üzletük helyiségeiben, illetőleg hajóikon akár alkalmazottaik, akár pedig idegen által nem a magyar korona országainak gyáraiból vagy raktáraiból származó dohány vagy dohánygyártmány másoknak el ne árusítsák.

Ismétlés esetén a fentebb említettek, ha az elárusi-

¹ Jelenleg a pénzügyigazgatóság.

tásról tudomásuk volt, ezen pénzbüntetésen kívül egy hónapig terjedő elzárással (fogságbüntetéssel) is fenyegetők.

Ezen büntetések jövedéki büntető eljárás útján állapíttatnak meg.

26. §.

A dohánynak élvezetre való készítése — a menyiben jelen törvény és az azzal fentartott szabályok kivételét nem engednek — kizárólag az állam gyárainak van fentartva.

Tilos tehát dohányt iparszerűleg, vagy egyáltalában mások részére díjazásért feldolgozni (gyártani).

Tilos az illetékes hatóság engedélye nélkül oly eszközöket és szerszámokat birlalni, előállítani, vagy külföldről behozni, melyek kizárólag a dohány feldolgozására szolgálnak.

27. §.

Tilos továbbá a kincstár által dohánygyártmányainak csomagolására, felszerelésére és a szivarkák készítésére használt nyomtatványoknak és hüvelyeknek utánzása, valamint ily utánzott nyomtatványok és hüvelyeknek külföldről való behozatala, birtoklása, áruba bocsátása és felhasználása is.

Továbbá tilos szivarkáknak bármily módoni díjazás mellett, vagy eladás végett mások részére való készítése avagy készítettése.

28. §.

Ezen tilalmaknak áthágói, a büntárgyak elkobzása mellett, jövedéki büntető eljárás útján 50 frttól 1000 forintig terjedhető pénzbüntetéssel rovandók meg.

75. A dohányjövedéki törvényekben stb. foglalt, s a csendőrséget illető határozmányok végrehajtása tárgyában a m. kir. belügyminister 1887. december hó 29-én 85.084/VII sz. alatt kiadott rendelete.¹

A dohányjövedéki törvények és törvényesített szabályok némely intézkedéseinek módosításáról szóló 1887. évi XLIV. törvénycikk alapján az abban foglalt s a csendőrséget illető határozmányok végrehajtása céljából, a következőket rendelem:

A csendőrség — a részére kiadott utasítás szerint: — a) tartozik figyelemmel kísérni, hogy a vasuti és gőzhajóállomásokon, kompokon és más, különösen határszéli állomásokon, országos és heti vásárokon, búcsúkon és egyéb nyilvános helyeken nem csempésztetik avagy adatik el dohány, vagy dohánykészítmény nyilvánosan: b) ha őrjáratai alkalmával oly szekéren vagy gyalogjárókkal találkozik, a kiknek málhája vagy batyuja gyanusnak tűnik fel, tartozik azokat megállítani, s az iránt meggyőződést szerezni, hogy nem forog-e fenn dohánycsempészet esete; c) minden egyéb esetben, midőn a dohánycsempészetnek vagy tilos dohányeladásnak tudomására jut, tartozik a csendőrség az esetben, ha a késedelem a csempészet vagy tilos dohányeladás kiderítését veszélyeztetné, utasításszerűleg közvetlenül eljárni, ha pedig a késedelem veszéllyel nem járna, a további eljárás azonnali megindítása végett a pénzügyőrséget, s ha pénzügyőrség helyben nincsen, a községi elüljáróságot értesíteni.

Mindazon esetekben, melyekben a csendőrség közvetlenül jár el, jelesül ha vasuti és gőzhajó állomásokon, kompoknál és átkeleéseknél, vásárokon, búcsúkon és egyéb nyilvános helyeken, vagy őrjárataik alkalmával, végre késedelmet nem tűrő egyéb esetekben dohánycsempészetnek vagy tilos dohányeladásnak jut tudomására, a kihágás tárgyait szabályszerűen lefoglalja és a kihágásról szabályszerű tényleirást vesz fel, melyet a további eljárás végett a kihágás helyére nézve illetékes pénzügyőri szakaszhoz teszi át. Hasonlókép a pénzügyőri szakasszal közli azon eseteket is, melyekben a csempészet vagy tilos dohányeladás felderítése vagy meggátlása végett további eljárásra a községi elüljáróságot hivta fel.

A pénzügyőrségnek köteleessége arról meggyőződni, hogy a

¹ Lásd az 1887. évi XLIV. t.-cz. 22. §-át.